



Канфлікт у тэатры: як вырашыць?
С. 4 — 5

Орша і Заслаўе маглі б займаць новыя музеі
С. 4 — 5, 10 — 12

Аўтограф на помніку: патрэбны ці не?
С. 7

Больш як на сотню пытанняў адказаў рэктар
С. 6, 13

Было ў Мінску забытая скарбніца
С. 14

АД "АРАКУЛА?..." ДА "...ВАЛЯНЦІНА":



Фота Юрыя ІВАНОВА, Аляксандра ДЗМІТРЫЕВА, Дзяніса ВАСІЛЬКОВА і з архіва "К"

беларусы на



прадставяць спектаклі "Аракул?..." (Нацыянальны акадэмічны драматычны тэатр імя Максіма Горкага), "Раскіданае гняздо" (Рэспубліканскі тэатр беларускай драматургіі), "Фрэкен Жулі" (Магілёўскі абласны драматычны тэатр) і "Нарру Valentine" (SKVO'S dance company). Магіляўчане па-за конкурсам таксама пакажуць сваю пастановку "Норд-Ост".

УВАГА!

ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАДПІСКА
НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА"

ІНДЫВІДУАЛЬНЫ ІНДЭКС — 63875
ВЕДАМАСНЫ ІНДЭКС — 638752

Тэндэнцыі: "круглы стол"

Каб прабіцца — рабіць за 2,5 еўра або задарма

На беларускім рынку выраз "дызайнерскія свяцільні" асацыюецца сёння з замежнымі брэндамі, а зусім не з айчыннымі аўтарамі. Апошнім наўрад ці калі накіравана канкурыраваць з масвай прадукцыяй "Ікеа", але ж асобнай паліцы ў краме іх вырабы ўсё ж заслугуваюць.

Ілья СВІРЫН

Праект "Ліхтарт", што прайшоў у галерэі "Універсітэт культуры", быў прысвечаны эстэтызацыі крыніцы святла — не метафізічнага, а электрычнага. Як і іншыя падобныя ініцыятывы Беларускага саюза дызайнераў, выстаўка ставіла перад сабой не столькі прагматычную, колькі чыста творчую мэту. Практыкуючы "прадметнікі", прызвычаныя самавыяўляцца пад пільным наглядом заказчыка, атрымалі магчымасці для крэатыву. І, натуральна, накрэацівілі. Залы галерэі нагадвалі нейкую дзівосную краму старыз-

Чаму мы "мерцвякі" для сусветнага дызайну?

ніка. Асабліваю ўвагу прыцягвалі шматлікія паржаўленыя канструкцыі ў духу папулярнага цяпер стымпанка або рэтра-футурызму (падобна, ён усур'ез прыйшоў на змену стылістыцы хай-тэк і "хай-так"). Ва ўсялякім выпадку, музейны раздзельчык экспазіцыі, дзе прадстаўлены даўнія ўзоры дызайну, амаль зліваюцца з уласна аўтарскай часткай.

Многія з выстаўленых у рамках праекта свяцільняў зусім не прызначаліся для чыіхсьці кватэр, офісаў або нават кавярняў. Гэта як авангардная мода: паглядзець цікава, але на штодзень наўрад ці хто будзе насіць. Аднак некаторыя "ліхтары", падаецца, могуць паспяхова існаваць не толькі ў галерэйнай прасторы, але і ў інтэр'еры. Да таго ж, менавіта эксперыментальныя арт-праекты часцяком становяцца ўрадлівай глебай для серыйнай вытворчасці — няхай сабе і ў адаптаваным выглядзе.

Уласна, гэтай тэме быў прысвечаны "круглы стол" "Дызайн на каленцы", што адбыўся ў рамках праекта з мадэраваннем

архітэктара, дызайнера Аляксандры Баярынай. Як адзначыў старшыня Саюза дызайнераў Дзмітрый Сурскі, арганізатары выстаўкі імкнуліся звярнуць увагу вытворцаў на патэнцыял айчыннай дызайнерскай супольнасці. І гэта важна хаця б таму, што сёння такой увагі выдавочна бракуе.

— Наколькі мне вядома, у нас ужо ёсць спробы нешта рабіць, прычым даволі паспяхова, — адзначыў Дзмітрый Сурскі. — Аднак пакуль усё залежыць толькі ад высілкаў саміх дызайнераў. Спадзяюся, гэтая гутарка дапаможа ім знайсці шляхі прасоўвання сваіх ідэй на рынак...

Пыласос і баначкі для смятаны

Як ні дзіўна, залаты час беларускага "ліхт-бізнесу" прыпаў на складаны перыяд "змены эпох". Некаторыя дызайнеры зрабіліся кааператарамі (мабыць, не ад добрага жыцця) ды ўласнаручна наладжвалі напаўсаматужную вытворчасць аўтарскіх свяціль-

няў, балазе рынак тады быў гатовы з'есці ледзь не ўсё. Першыя ж спробы развясці ўсе сумневы наконт складанасці вырабу такіх прадметаў інтэр'ера. Нават ва ўмовах каматознага стану прамысловасці гэта было цалкам рэальна і не надта затратна. Часам у справу ішлі адыходы вытворчасці, пра што наўрад ці здагадваліся ўдзячныя спажыўцы.

— Мы з хлопцамі (двума іншымі дызайнерамі) распрацавалі свае светачы з традыцыйнай керамічнай вазай, абажур быў з полістэролу, — распавядае Віктар Астахновіч. — Полістэрол — добры і танны матэрыял, мы знайшлі яго на барысаўскім камбінаце, дзе робяцца баначкі для смятаны. Прычым найвышэйшы яго гатунак ішоў менавіта на баначкі, а нам перападала тое, што заставалася. Зрабілі з пыласосу фармовачную машыну і штампавалі па сто абажураў у дзень... Карацей кажучы, выйшлі на тыраж. Мелі нават свой мадэльны шэраг, прадавалі прад-

укцыю і ў нас, і ў Маскву ды Піцер з правадніцамі адпраўлялі... Куплялі няблага...

Аднак кааператывы адышлі ў мінулае, як і іншыя атрыбуты эканомікі "пераходнага перыяду", а на больш сур'ёзны ўзровень беларускія дызайнеры так і не выйшлі. Паліцы крамаў пустымі не засталіся: іх хутка запоўніла штампоўка "мэйд ін..." самі ведаеце, дзе.

Дапамога бізнес-анёла

Натуральна, мадэль кааператыву састарэла і чыста маральна. У цяперашні век складаных тэхналогій і вузкіх спецыялістаў самастойна асвоіць увесь вытворчы цыкл для дызайнера даволі складана. Тым больш, не ягонаю гэта справа — уласнаручна ўвасабляць свае ідэі. І паколькі айчынныя вытворцы не праяўляюць асаблівага інтарэсу, дызайнеры шукаюць кантакту з замежнымі...

Што ж прапануюць беларускія дызайнеры для ўласнага прасоўвання на рынак? Чытайце на старонках 2 — 3.

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 1.)

"Круглы стол"

— Цягам апошніх чатырох гадоў я супрацоўнічаю з кітайскімі прадпрыемствамі, — распавёў Максім Шняк. — Прадаю ім свае ідэі. На жаль, здараецца так, што рынак перапрацоўвае іх да непазнавальнасці, і аўтар ніяк не здатны ўплываць на гэты працэс. Думаю, гэта адна з асноўных праблем, з якімі часта сутыкаецца дызайнер...

Максім Шняк спрабуе рэалізоўваць свае задумы і на Беларусі — няхай сабе і невялікімі тыражамі, — але вытворчыя цяжкасці надта ж даюцца ў знакі. Падобныя праблемы мае і ягоны калега Кірыл Басаў. Ён ужо выпусціў тыраж уласнай свяцільні лікам... ажно ў восем штук. Справа мела поспех, усе яны разышліся. Але ці ўдасца нарасціць аб'ёмы, ён пакуль не ведае: шмат розных складаных тэхналагічных дробязей...

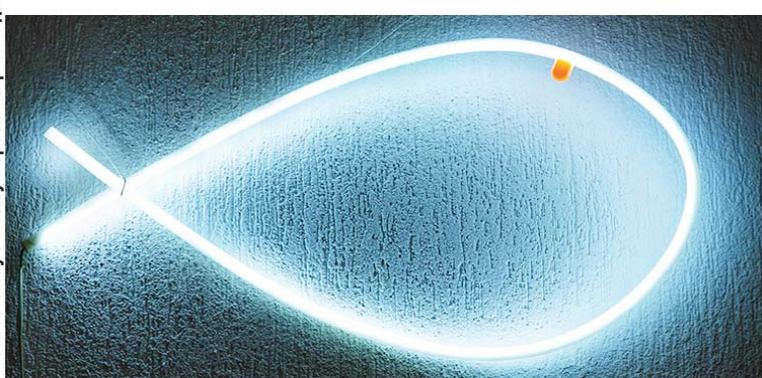
Па словах вядомага дызайнера Васіля Андрэева, аўтарскі прадукт апрыйеры не здатны канкураваць з серыйнай вытворчасцю ўсім вядомых брэндаў. Асноўны прычып, якім яны кіруюцца, — максімальная аптымізацыя затрат праз адмову ад тых "лішніх" дэталяў ды матэрыялаў, што і з'яўляюцца аўтарскай фішкай.

— Калі шведскі дызайнер можа лічыць сябе крутым, робячы прыстойны прадукт па цане пяць еўра, беларускаму дызайнеру, каб стаць крутым, трэба зрабіць тое ж самае за два з паловай, — дадаў Васіль Андрэев. — Пакуль што мы "мерцвякі" для сусветнага дызайну, ніхто пра нас асабліва не ведае. І таму важна заяўляць пра сябе на вялікіх міжнародных форумах, як гэта ўжо актыўна робіць, скажам, Польшча...

Удзел у "круглым сталі" ўзяў і бізнес-анёл Андрэй Гусараў. "Бізнес-анёл" — гэта не дзіўны эпітэт, а род

Каб прабіцца — рабіць за 2,5 еўра або задарма

Чаму мы "мерцвякі" для сусветнага дызайну?



Фота аб'ектаў з выставкі зрабілі Сяргей Ждановіч і Таццяна Гладкая.

дзейнасці: інвестар, які ўкладае грошы ў смелыя інавацыйныя праекты, кіруючыся перададзі прагматычнымі мэтамі. Менавіта таму прамоўца не спяшаўся нікога "акрыляць" канкрэтнымі аб'яцаннямі. Але пры гэтым адзначыў, што бачыць перспектыву ў наладжванні вытворчасці эксклюзіўных дызайнерскіх свечак, разлічаных на элітны сегмент рынку. А запэўніванне ў тым, што добрая ідэя можа каштаваць шалёныя грошы, без сумневу, абнадзеіла ўсіх прысутных.

Электрычны мозг

Малады дызайнер Ігар Салаўёў не так даўно "прачынуў знакамідзім". Для гэтага спатрэбілася ўсяго толькі даслаць на адзін буйны міжнародны інтэрнэт-партал свой крэатыў — свяцільні ў выглядзе мозга. Выява ўсім спадабалася, і яе ахвотна растыражавалі дзясяткі рэсурсаў з розных краін.

— Я адразу атрымаў процыму лістоў ад ахвотнікаў купіць такую лямпу, бо многія не разумелі, што гэта ўсяго толькі рэндар, — дадаў аўтар.

З таго часу прамінула ўжо два гады, а канцэпт пакуль так і не ўвасобіўся ў канкрэтны прадукт. Праблема ўсё тая ж: тэхналагічна складаная вытворчасць. Хіба адна французская фірма набыла правы на выкарыстанне самой "карцінкі".

Па словах Дзмітрыя Сурскага, задума з электрычным мозгам мае самыя розныя спосабы рэалізацыі — у тым ліку, і ў выглядзе светлавой скульптуры:

— Як я бачыў развіццё гэтай ідэі... Думаю, рабіць звычайную энергаберагальную лямпачку — ад пачатку тупіковы шлях, бо калі яе ўключаеш, ніякіх звільнаў не ўбачыш — проста яркая пляма. Настольная ж свяцільня — больш прадуктыўная. Але ці не найлепшы варыянт — самавіты арт-

Фактаграфія

Дні беларускай культуры ў Францыі, як плануецца, пройдучь з мая па верасень і ўключаць у сябе каля 20 акцый у 26 гарадах еўрапейскай краіны.

Прыём заявак на ўдзел у снежаньскім Міжнародным конкурсе піяністаў "Мінск-2014" пачаўся. Паспаборнічаць запрашаюць асоб ад 16 да 30 гадоў.

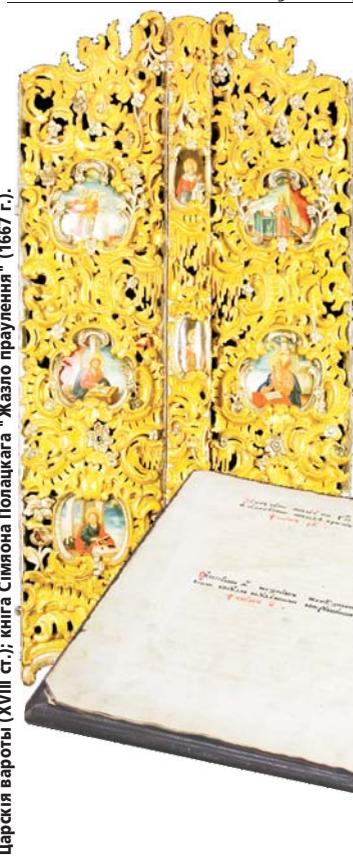
Маладыя аўтары музыкі могуць прыняць удзел у Рэспубліканскім адкрытым конкурсе кампазітараў імя Юрыя Семянякі, які пройдзе з 24 красавіка па 30 мая ў Акадэміі музыкі.

22 чэрвеня ў Мемарыяльным комплексе "Брэсцкая крэпасць — герой" з'явіцца новы музей. У паўднёва-ўсходняй казарме ў 8 залах распавядучь пра гісторыю Цытадэлі.

"Шагал — Малевіч" — гэтая новая стужка Аляксандра Міты пра двух знакамітых мастакоў і перыяд іх жыцця ў Віцебску запланавана да прэм'еры ў 17 кінатэатрах Беларусі.

"Ноч у музеі" — такая акцыя дапоўніць традыцыйныя ўрачыстасці з нагоды Дня і Ночы музеяў да сёлетняга Чэмпіянату свету па хакеі. Да падзеі далучыцца не толькі Мінск.

Фотасюжэт нумара



10 стагоддзяў

мастацтва Беларусі пакажучь у Нацыянальным мастацкім музеі ў наступны чацвер. Пакуль жа прапануем пазнаёміцца з некалькімі каштоўнымі экспанатамі будучай экспазіцыі.

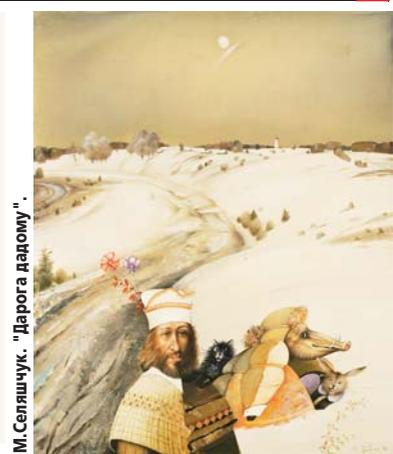
Абразок "Канстанцін і Алена" (XII ст.).



А.Бембель. "Адам Міцкевіч".



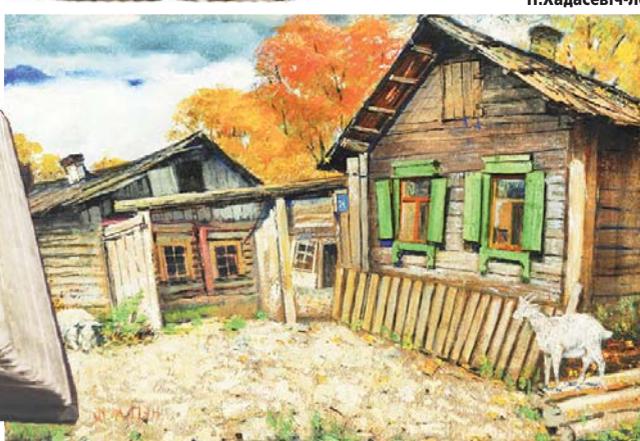
Н.Хадасевіч-Лежэ. "Супрэматызм № 1".



М.Селяшчук. "Дарога дарому".



Ю.Пэн. "Хатка з козачкай".



Я.Драздовіч. "Дыванок з замкам на возеры".



аб'ект на гарадской вуліцы, зроблены ў вялікіх памерах. Думаю, яму проста наканаваны лёс папулярнай адметнасці.

— Хацеў зрабіць розныя варыянты гэтай свяцільні: і для сталі, і для сцен, і ў розных колерах, але... грошы скончыліся, — дызайнер тут жа апусціў усіх на зямлю.

Чаму ж беларускія вытворцы не працягваюць ініцыятыву, каб асвоіць выпуск перспектывнага, здавалася б, нішавага прадукта? У сваім выступленні на "круглым stole" выкладчык кафедры прамысловага дызайну БДАМ Алесь Фаменка распавёў пра свае спробы наладзіць з імі кантакт: каб найлепшыя ідэі студэнтаў не траплялі ў шуфляду.

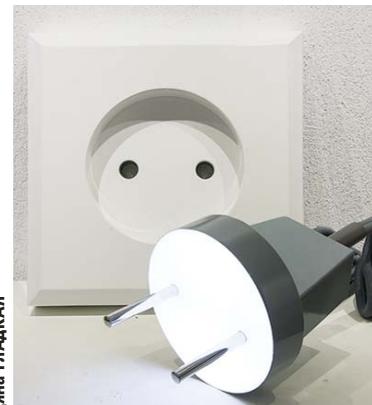
— Я неаднаразова прапаноўваў іх дырэктарам розных прадпрыемстваў, — кажа ён. — Часам ідзі

Алесь Фаменка:

"Я неаднаразова прапаноўваў ідэі студэнтаў дырэктарам розных прадпрыемстваў. Але плёну пакуль нікага. Вытворцы звяртаюцца да нас па "халяўныя" праекты, каб пры нагодзе з іх дапамогай можна было зрабіць справаздачу "наверх": маўляў, варушымся, шукаем, без справы не сядзім... А вось укладаць сродкі ў асваенне новых вырабаў ніхто не хоча..."



Васіль Андрэў:
"Калі шведскі дызайнер можа лічыць сябе крутым, робячы прыстойны прадукт па цане пяць еўра, беларускаму дызайнеру, каб стаць крутым, трэба зрабіць тое ж самае за два з паловай. Пакуль што мы "мерцвякі" для сусветнага дызайну..."



Фота аб'ектаў з выстаўкі зрабілі Сяргей Ждановіч і Таццяна Пладкава

проста выдатныя: прыкладам, убудаваная ў асфальт парковачная свяцільня, якая сігналізуе, што месца вольнае... Але плёну пакуль нікага. Вытворцы звяртаюцца да нас па "халяўныя" праекты, каб пры нагодзе з іх дапамогай можна было зрабіць справаздачу "наверх": маўляў, варушымся, шукаем, без справы не сядзім... А вось укладаць сродкі ў асваенне новых вырабаў ніхто не хоча. Таму работы студэнтаў так і не спазнаюць лагічнага завяршэння — укаранення ў вытворчасць...

Да таго ж, як адзначыў Алесь Фаменка, узнікае процімаюрыдных нюансаў: "падвесці базу" пад камерцыйнае супрацоўніцтва паміж навучальнай установай і прадпрыемствам на сёння вельмі няпроста. Зазвычай усё абмяжоўваецца банальным "бартарам": студэнты праходзяць практыку на тым або іншым заводзе, а наўзамен пакідаюць працаваную ідэю. Натуральна, задарма.



І ўсё ж дыскусія скончылася на аптымістычнай ноте. Дырэктар кампаніі — аднаго са спонсараў праекта — была настолькі ўражана яго творчым вынікам, што выказала гатоўнасць укладзіць ўласныя сілы і рэсурсы ў прасоўванне айчынскага "ліхтарту". Балазе магчымасці для гэтага ёсць: фірма мае буйны салон свяцільняў, у якім дагэтуль была прадстаўлена толькі замежная прадукцыя. Адпаведна, некаторыя экспанаты выстаўкі не пасрэдна з галерэі выправяцца на паліцы крамы, у якой нават будзе створаны адмысловы раздзел. Гэта значыць, што арганізатары "Ліхтарту" стараліся не дарма: апрача ўражанняў публікі, праект можа мець і нейкія куды больш адчувальныя наступствы.

Рэпліка пра...

...пошук герояў у мінуўшчыне Зміцер ЮРКЕВІЧ, арт-куратар:

— Калі я быў малы, выбар вартых прыпадабнення герояў не стаяў так востра, як цяпер. Дзятва неабсяжнага СССР лічыла сваімі героямі Чынгачука, Капітана Нэма ды іншых персанажаў прыгодніцкіх кніг. Натуральна, па меры сталення яны страчвалі сваю актуальнасць. І чым далей, тым сур'ёзней я задаваўся пытаннем: а ці ёсць у нас свае, нацыянальныя героі? Не плён пісьменніцкай фантазіі, а — рэальныя постаці, якімі сапраўды можна захапляцца? Урэшце, пераканаўся ў тым, што гісторыя героямі нас не абдзяліла. І сярод іх асаблівае месца займае прызабыты сучаснікамі Тадэвуш Рэйтан, чыё імя стала сімвалам патрыятызму не раўнуючы ва ўсім свеце.

Гэта нібы сапраўдны Кляндайк для дапытлівых даследчыкаў. Звяртаннем імені Рэйтана на Беларусь вяртаецца і цэлая эпоха — складаная, жорстка, але рамантычная. Эпоха вялікіх герояў і дробных злодзеяў. На прыкладзе гэтых рэальных постацей можна многае патлумачыць нашай моладзі.

І пакуль пясок не расчышчаны, нам па-ранейшаму будзе бракаваць герояў, здатных натхняць малядою пакалення. Прычым герояў менавіта сваіх — тых, якія гадаваліся ў нашых вёсках ды гарадках.

І няма сумневу ў тым, што такія героі ды іх супярэчлівая эпоха здатныя насычаць гістарычную плашчыну падзеямі ды падсілкоўваць людзей творчых. Тым самым ствараецца адмысловы культурны фон. Змяняюцца людзі.

...культуру як прадукт

Вера САВІНА,
кінасцэнарыст, журналіст:

— Мне як практыку (сцэнарысту дакументальных фільмаў) было надзвычай цікава пачуць на нядаўняй канферэнцыі ў Інстытуце культуры Беларусі даклады спецыялістаў у такіх судакранальных з культуры сферах, як эканоміка, сацыялогія, культуралогія, філасофія ў іх узаемазвязях і ўзаемаўплывах. Натуральна, з часам з'яўляюцца новыя формы, мадэлі ды перспектывы развіцця культуры. Вось толькі мне падалося, што новае — не заўжды сінонім слова "добрае"...

Найперш, мяркую, тое датычыцца новых паняццяў і новай тэрміналогіі. У многіх дакладах гучала: "культурныя паслугі", "культурныя прадукты", "рынак культурных паслуг". Паслухала я выступоўцаў і падумала: дык мо перадаць установы культуры ў... сферу бытавога абслугоўвання насельніцтва?

Мяне шчыра цікавіць, адкуль і чаму ўзніклі такія выразы ды фармулёўкі, што ўжо сталі ўстойлівымі і ў паўсядзённым. Нават у нядзельнай прапаведзі на адным з нашых тэлеканалаў святар прамаўляе літаральна наступнае: "Вернікі ўспрымаюць гэты інфармацыйны прадукт". А чаму б не сказаць проста: "інфармацыю"? Няўжо "не модна"?

Тады я — безнадзейна нямодны чалавек... І па завядзенні стаўлюся да культуры, перадусім, як да асветніцкай місіі (таго, што робіць чалавека высакародным), як да набору пэўных кодаў. А ў іх атачэнні культурнаму прадукту не надта каб утульна...

Вяртаючыся да надрукаванага

І зноў пра "Берагіню". Калі быць шчырай, для мяне застаецца незразумелай сутнасць канфлікту вакол факта яе існавання.

Культурную палітыку ажыццяўляе дзяржава. У працэсе культуратворчасці ўдзельнічаюць усе грамадзяне краіны, гэта — наша канстытуцыйнае права. Органы ж кіравання абавязаны ажыццяўляць падтрымку культурных ініцыятыў знізу.

Традыцыйная культура — крыніца і падмурак усіх іншых відаў і форм культуры. Яна — адзіны жыццядайны механізм, які мае пэўныя законы самаразвіцця. Прыярытэт нацыянальнай культуры існуе ў кожным самастойным грамадстве. А мэтамі, скажам, Міжнароднага Савета арганізацый фальклорных фестываляў і традыцыйнага мастацтва (CIOFF) з'яўляюцца падтрымка і захаванне культурнай спадчыны: фальклорнай творчасці, міжнароднага культурнага абмену. Пад патранатам CIOFF праводзіцца каля 250 фестываляў у 70 краінах свету. Толькі ў Іспаніі па ініцыятыве CIOFF адбываецца каля 30 танцавальных фестываляў!

Нашы суседзі з краін СНД і Балтыі бяруць актыўны ўдзел у дзейнасці гэтых міжнародных арганізацый. Украіна стала членам CIOFF у 1996 годзе. З гэтага часу ў Луцку праводзіцца Міжнародны фестываль "Палескае лета з фальклорам", які ўваходзіць у пляцёрку форуму, што праходзіць ва Украіне пад эгідай CIOFF. З 2004 года ў Кіеве ладзіцца фестываль "Фальклорны дзівасвет". Яго мэта — ахова і папулярнасацыялізацыя традыцыйнай культуры ў такіх формах, як танец, музыка, спевы, народныя рамёствы, гульні і забавы...

Міжнародны фестываль народнага мастацтва і рамёстваў "Садко" штогод арганізуецца ў расійскім Вялікім Ноўгарадзе. Ён вырас з рэгіянальнага фэсту, які традыцыйна праходзіў на ноўгарадскай зямлі цягам 25 гадоў. Заслужаны аўтарытэт фестываля і велізарны вопыт правядзення дазволіў яму атрымаць у 2002-м статус міжнароднага. З 2004 года ён праводзіцца пад патранатам Камісіі Расійскай Федэрацыі па справах UNESCO і Расійскага камітэта па захаванні нематэрыяльнай культурнай спадчыны. Фестываль

фію, абрады і звычаі, песні, танцы, інструментальную музыку, а таксама вырабы саматужнай вытворчасці, нацыянальную кухню — усё тое, што з'яўляецца адметнасцю ды ўнікальнасцю кожнай нацыі і дэманструе іх культурную разнастайнасць.

...На вялікі жаль, наша краіна не можа пахваліцца паўна-вартасным членствам у CIOFF і, адпаведна, не можа ўзяць на сябе ініцыятыву ды адказнасць за правядзенне імпрэз адпаведнага міжнародным стандартам кшталту. Беларусі, безумоўна,

варта падтрымліваць культурнае развіццё на рэгіянальным узроўні. У суседняй Польшчы свой асобны фальклорны фестываль мае ледзь не кожны населены пункт. І гэта не жарт! Мне асабіста давялося браць удзел у Міжнародным фальклорным фестывалі, які ладзіўся ў Пархове Гданьскага ваяводства з насельніцтвам у дзве тысячы чалавек. Па-суседстве, за 25 кіламетраў адтуль, у Бытове, меў адбыцца яшчэ адзін. У маленькай Літве праводзіцца больш за сто фестываляў. Няхай і ў нас будзе шмат падобных ла-

"Берагіні" быць! Адкуль жа сумненні?

Аргументы на карысць знакамітага беларускага фэсту

знаходзіцца ў полі зроку такіх міжнародных арганізацый, як CIOFF і IOV пры UNESCO, з мэтай вывучэння арганізацыйна-творчага досведу, пашырэння складу замежных удзельнікаў. Фестываль "Садко" аб'ядноўвае фальклорныя групы, ансамблі музыкі і танца, майстроў-умельцаў з розных краін: Вялікабрытаніі, Балгарыі, Італіі, Іспаніі, Мексікі, Турцыі, Фінляндыі, краін СНД і Балтыі.

З 1987-га ў адной з трох балтыйскіх краін — Літве, Латвіі, Эстоніі пачаргова — пры падтрымцы CIOFF ладзіцца Міжнародны фальклорны фестываль "Балтыка". Ён прэзентуе фальклор, этнагра-

патрэбна падобная акцыя міжнароднага маштабу, якая аб'ядноўвае найбуйныя сістэмныя арганізацыйна-творчыя намаганні па падтрымцы, захаванні і арганізацыі пераемнасці традыцыйнай народнай культуры, сцвердзіла імідж нашай Айчыны на міжнароднай арэне як краіны, што мае значны культурны патэнцыял, дынамічна развіваецца, клопоціцца пра сваю культурную ўнікальнасць і пашырае культурную інтэграцыю ў розных напрамках.

Але... Няхай сабе міжнародныя імпрэзы такога кшталту для нас цяпер не прыярытэт. Тады

кальных святаў — "добрых і розных"! Яны аказваюць велізарны ўплыў на рэгіянальнае развіццё, стымулююць дзейнасць творчых асоб ды калектываў, актывізуюць і выхоўваюць усё насельніцтва наваколля.

Вось навуковае абгрунтаванне гэтага пастулата: святочная культура гарамадства акумулюе ў сабе мастацкі вопыт пакаленняў, забяспечвае трансмісію (перамяшчэнне) у прасторы і часе жыццязвольных культурных стандартаў ды стэрэатыпаў. Яна з'яўляецца механізмам сацыялізацыі і інкультурацыі новых членаў сацыяльнай супольнасці.

Любоў СІВУРАВА,
дацэнт Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў, даследчык фестывальнага руху на Беларусі, аўтар вучэбнага курса "Фестывальны менеджмент"

Дзяжурны па нумары

Заснуць і прагнуцца беларусам



Яўген РАГІН,
рэдактар аддзела
газеты "Культура"

Я — не пра настальгію як захворванне. Я — пра мінулае як банк доўгатэрміновых укладаў уласнага практычнага досведу. Жыву за пастаянна "наб'ягаючыя" пасля пераасэнсавання працэнты учарашніх успамінаў, што іншым разам дапамагаюць здзейсніцца заўтрашнім марам. Ці проста выжыць, яшчэ раз пераканацца, супакоіцца і рушыць далей з новымі сіламі.

Гэтым разам успаміны такія... Адна з маіх прафесій — тэхнік-тэхнолаг лесанарыхтовак. Вучыўся ў Гомельскім політэхнічным тэхнікуме, а перадыпломную практыку праходзіў у пасёлку Ярга Архангельскай вобласці, недзе кіламетраў за дваццаць ад Котласа. Трапіў сюды не пад прымусам, а па ўласным жаданні. Можна было адпрацаваць колькі месяцаў у любым беларускім леспрамгасе. Але ўсё гэта я ўжо бачыў. Таму і пацягнула да Паўночнай Дзвіны.

Была яна па той восені паўнаводнай, свінцовай, пахмурнай. Такой і запомнілася. Нейкі няголены дзядзька ў чорнай ватоўцы распавёў мне на прыстані, што Котлас — перасылачны этап для многіх раскулачаных і ворагаў народа. І гналі іх аж да краю зямлі, і было сярод іх шмат беларусаў. "Ох і добрыя ж людзі!" Многія з тых, хто выжыў, засталіся пасля рэабілітацыі жыць абапал знакамітай чыгункі "Варкута — Ленінград". Зразумеў тады, што беларушчына не абмяжоўваецца геаграфічна і нашых па ўсім свеце — процьма...

Дык вось... Толькі прыжыўся ў той Ярэ, толькі першы тыдзень адпрацаваў, як у мясцовы клуб прывезлі мастацкую стужку "Дзікае паляванне караля Стаха". Натуральна, пайшоў на прэм'еру і я. Зала, дарэчы, паўночкая была. Фільм прагледзелі ў нейкай дзіўнай цішы. (Да слова, карціна Рубінчыка не надта мяне ўразіла, хоць і ёсць у ёй пэўны беларускі настрой.) А калі пайшлі цітры, маладзенькая бібліятэкарка (з ёй пазнаёміўся, безумоўна, у першую чаргу), нечакана абвясціла: "У зале прысутнічае беларус! Давайце ў яго асобе павітаем пераўздызенае беларускае мастацтва!" Зала дружна ўзнялася і заапладзіравала. А пачуццё, што раптам і ўпершыню апанавала мяне тады, я адчуваю па сёння. І гэта — гонар за нацыю.

Дзіўная рэч: прыехаў пад Архангельск з "Jesus Christ Superstar" у галаве і Кліфардам Саймакам пад пахай, а з'ехаў у родную Ветку з цвёрдым разуменнем, што сваё, беларускае, нацыянальнае — не горшае.

Карацей, заснуў я тады беларусам і прагнуўся менавіта ім. Бо зранку ў маё часовае жытло набілася мясцовая моладзь, уручыла мне разладжаную гітару і запатрабавала выканаць ці не ўвесь рэпертуар "Песняроў". Як мог выканаў. І да канца практыкі лічыўся ў пасёлку гэтакім місіянерам, прапагандыстам і папулярызатарам літаральна ўсяго, звязанага з маёй Бацькаўшчынай.

Дзіўная рэч: прыехаў пад Архангельск з "Jesus Christ Superstar" у галаве і Кліфардам Саймакам пад пахай, а з'ехаў у родную Ветку з цвёрдым разуменнем, што сваё, беларускае, нацыянальнае — не горшае. Лепш і не скажаш: "Каб любіць Беларусь нашу мілую, трэба ў розных краях пабываць!". У дзевятнаццаць гадоў я не ведаў, што такое брэнды. Але Караткевіч і "Песняры" і па сёння застаюцца для мяне грунтоўнымі самадастатковымі асновамі беларушчыны, якая сапраўды не мае межаў. Добра памятаю і тое, як мая старэйшая сястра напрыканцы 70-х дапамагала малдоўскім сябрам адшукваць і набываць звышдэфіцытныя песняроўскія кружэлкі і не менш рэдкія для ахвотнага чытача з іншых рэспублік "нёман"аўскія пераклады Караткевіча...

Вось яны пад рукой — і "Песняры", і Караткевіч. У любы момант можна паслухаць і пачытаць. Шкада, што іхнія зборы — поўныя ўжо. Але ў кожнага пакалення — свае прарокі з Айчыны. Ды не мне пра іх казаць. Галоўнае, што хтосьці на беларускіх абсягах раз-пораз прачынаецца беларусам. І няхай будзе так.

К

Наш анонс

Праект Вольгі і Андрэя Смалякоў "Ажылыя карціны" займае не толькі розгалас у беларускай арт-прасторы, але і нечаканае "пасляслоўе". Знянацку паўстала дзіўнае, здавалася б, пытанне: дык хто ж аўтар? Пра юрыдычныя калізій пераўвасаблення мастацкіх вобразаў — у наступных нумарах "К".

Адна з прычын канфліктаў, якія ўзнікаюць практычна ў любым тэатры, — гэта незадаволенасць часткі трупы дзеяннямі і рэпертуарнай палітыкай, што праводзіць мастацкі кіраўнік ці галоўны рэжысёр. У падобных выпадках калектывы ў адно імгненне ператвараюцца ў месцы з эмацыйна павышанай "сейсмічнай" няўстойлівасцю. Кожны з бакоў даводзіць сваю праўду, прыводзячы важкія аргументы. Прыкладаў таму апошнім часам у нашай прасторы хапае. Яшчэ жывыя ў памяці канфлікты, у выніку якіх мастацкія кіраўнікі нацыянальных акадэмічных тэатраў імя Янкі Купалы і Якуба Коласа былі вымушаны пакінуць пасады.

Латвіі, Літвы, Польшчы, Украіны, з якімі пазнаёміўся пад час паездак на міжнародныя фестывалі монспектакляў.

ЛАТВІЯ
Дырэктару ж прадаваць спектакль...

Рыжскі рускі тэатр імя Міхаіла Чэхава — найстарэйшы ў свеце рускі тэатр, які знаходзіцца за межамі Расіі. Калектыву ў 2006-м вярнуў сабе гістарычную назву і атрымаў права называцца імем акцёра, рэжысёра і педагога Чэхава (носьбіта ідэй Станіслаўскага, Суляржыцкага і Вахтангава), што два гады прысвяціў працы ў Рызе і адкрыў там сваю першую тэатральную школу.

Вадзім ГРОСМАН — прадстаўнік маладога акцёрскага пакалення гэтага тэатра. Ён мае за плячыма і вопыт рэжысёрскіх па-

чужых пляцоўках. Тым не менш, мы захавалі свайго глядача і рэпертуар. За той час, пакуль ішла рэканструкцыя, выпусцілі з дзясятак прэм'ер. І вось тры сезоны мы працуем на роднай сцэне, а па сваім абсталяванні яна — адна з перадавых у Еўропе...

"Крымінал" у Астроўскага, раяль у Паўлса — 20 еўра за прэм'еру

Дадатковую інфармацыю да аповеду Вадзіма Гросмана атрымаў на афіцыйным сайце тэатра. Цікава, што рэпертуар распісаны на чатыры месяцы. Афіша, у асноўным, складаецца з імёнаў класікаў: Дастаеўскага, Украінкі, Горкага, Булгакава... Мне падалося зямальным тое, як анансуецца, скажам, спектакль па п'есе "Лес" А.Астроўскага: "захапляльная любоўная інтрыга на мяжы крыміналу". Можна, вядома,

Канфлікт, рамонт,

Акцёры з краін-суседак — пра адносіны паміж суб'ектамі тэатральнага працэсу

становак. Адказваючы на пытанні, Вадзім аказаўся досыць канкрэтным, а таму папракнуць яго ў незмястоўнасці звестак ніяк не магу.

— Адказнасць за рэпертуар нашага тэатра ўскладзена на дырэктара. Мастацкі кіраўнік вызначае, якую п'есу ставіць. Дырэктар пры гэтым мае права дарадчага голасу, паколькі менавіта ён потым прадае спектакль у пракаце. Сістэма з пасадамі такая: Міністэрства культуры прызначае дырэктара, а той, у сваю чаргу, — мастацкага кіраўніка. У нас, як і ў вас, таксама існуе норма спектакляў, якія трэба сыграць, таму што ад іх колькасці залежыць сума датацый. Тэатр фінансуе дзяржава, спонсары і таварыства гарантаў. У якіх суадносінах — мне тое не вядома, але без спонсараў, толькі на дзяржаўным фінансаванні, тэатр выжыць не зможа.

Каля пяці гадоў таму тэатр быў закрыты на рэканструкцыю і цягам двух сезонаў працаваў на

паспрацацца наконт таго, наколькі сюжэт п'есы спалучаецца з гэтым вызначэннем з сучаснага лексікону, але, мне здаецца, такая фармулёўка павінна прыцягнуць глядача — асабліва маладога. У рэпертуары маюцца і спектаклі па п'есах заходнеўрапейскіх драматургаў.

Вялікай папулярнасцю карыстаецца музычная пастаноўка па творах І.Бабеля "Адэса, горад чароўны...", якую прывозілі ў свой час на "Славянскі базар у Віцебску". Аўтар музыкі — Райманд Паўлс, прычым у спісе музыкантаў аркестра пазначана і прозвішча Маэстра, паколькі часам ён удзельнічае ў спектаклі, займаючы месца за раялем.

Трупа складаецца з трыццаці двух акцёраў, а яшчэ шаснаццаць — "артысты на ангажэмент". Мастацкі кіраўнік тэатра вядзе мэтавы курс у Латвійскай акадэміі культуры, прычым сярод педагогаў там — нязвычайна для нас выкладчыкі па фартэпіяна, сальфеджыя, акрабатыцы і нават па ўшу тайцзы.

Праекты развіцця

Па модусе "дзесьці"

Уражаныя Музеям нашага сьлыннага пісьменніка Уладзіміра Караткевіча, абмяркоўвалі перспектывы ўстановы ледзь не да апоўначы. І хоць далей па маршруце аўтападарожжа нас чакалі аб'екты культуры Магілёўшчыны, калегіяльна вырашылі: перш чым прадоўжыць вандроўку, яшчэ раз наведваць Оршу, а калі больш дакладна — дэтальна разабрацца з асаблівасцямі музейнай структуры старадаўняга і багатага на культурныя артэфакты горада.

Яўген РАГІН, Кастусь АНТАНОВІЧ,
Мінск — Мінская — Віцебская — Магілёўская вобласці — Мінск

Віцебшчына, дарэчы, багатая не толькі самымі рознымі творчымі варыяцыямі раённых дамоў рамэстваў, але і вольнымі шматпрофільнымі музейнымі аб'яднаннямі. Згадайма з гэтай нагоды адпаведныя ўстановы Полацка ці Браслава. Шэсць музеяў дзейнічаюць і ў Оршы. Пра іх узаемадзеянне і хацелася распавесці ў чарго-

вай частцы нашых "аўтамабільных" публікацый. Жаданне гэтае абумоўлена яшчэ і тым, што ў Оршы — шэсць музеяў, а ў Верхнядзвінску і Дуброўне — пакуль аніводнага. Мо аршанскі прыклад натхніць тых, хто адказвае за нармальнае фінансаванне дзяржпраграм развіцця рэгіянальнай культуры?..

Шэсць пацерак аршанскіх караляў: як зрабіць вогнетушыцель музейнай аздобай?

У тэатры функцыянуюць Вялікая (на 536 месцаў) і Малая залы. Цэны на прэм'ерныя спектаклі вагаюцца ад 10 да 20 еўра. Розніца паміж прэм'ерай і звычайным вячэрнім — не больш за тры еўра. Білет на дзіцячы спектакль абыдзецца ў сем еўра. Сярод спонсараў тэатра — адна з буйных кампаній па вытворчасці бытавой тэхнікі, камерцыйныя арганізацыі, культурныя фонды, у тым ліку — і фонд мецэнатаў.

ЛІТВА Бестэрміновыя дагаворы для акцёраў і тэатры без рэжысёраў

Бірутэ МАР — актрыса Літоўскага нацыянальнага тэатра драмы, рэжысёр. Паставіла шэраг камерных і монаспектакляў на Малой сцэне роднага ка-

Станцыкаса. Ёсць тэатры, дзе дырэктар прызначае мастацкага кіраўніка. У нашым Нацыянальным тэатры дырэктар Марцінас Будрайціс — па прафесіі менеджар. Ім і прызначаны мастацкі кіраўнік — тэатразнаўца Аўдроніс Ліуга.

Апошні адказвае за рэпертуар, за выбар п'ес, ён жа запрашае рэжысёраў-пастаноўчыкаў. Звычайна ў тэатрах ёсць і мастацкі савет (наколькі ён дзейсны — на практыцы тое залежыць ад асобы кіраўніка). Дырэктар тэатраў не ўмешваецца ў працу мастацкага кіраўніка, але, вядома ж, здараецца ўсякае. Гэта ж тэатр...

Дырэктар тэатра зацвярджае Міністэрства культуры на аснове конкурснага адбору тэрмінам на пяць гадоў. Пасля заканчэння гэтага перыяду Міністэрства абвешчае новы конкурс. Кіраў-

ваць пэўную колькасць спектакляў у год, — працягвае Бірутэ Мар. — Былі спробы раней, але цяпер дзяржаўным тэатрам дадзена больш свабоды, у тым ліку і ў пытанні нармавання паказаў. Доля фінансавання тэатра Міністэрствам культуры складае 61%: астатняе тэатр павінен зарабіць сам або знайсці спонсараў, якімі могуць быць, скажам, і нездзяржаўныя структуры. Мяркую, тое натуральна: тэатр наўрад ці калі-небудзь зможа сам сябе забяспечыць (прынамсі, трэба вельмі добра ведаць эканамічныя законы і ставіць выключна тое, што прыносіць гарантывы даход — у асноўным, камедыі). Таму дыскусія, якая заўсёды ўзнікае ў дзяржаўным тэатры: “камерцыйны — некамерцыйны рэпертуар — мастацтва”, — застаецца актуальнай.

У наш час цяжка схаваць ад прэсы якую-небудзь інфармацыю. Асабліва калі яна датычыцца тэатра ды канфліктных сітуацый. Прэса з гэтага,

На маю думку...

Як арганізаваць гастролі ў вёску?..

Аляксандр ПАМІДОРАЎ,
музыкант, журналіст



Вераніка Круглова з гурта “Kriwi” сказала ў інтэрв’ю для газеты “Культура” (гл. № 4 за 2014 г.), што марыць аб’ехаць з канцэртамі беларускія вёсачкі. Тэма гэтая — гастрольная — хваравітая і актуальная. Мне таксама хочацца паехаць па краіне з канцэртамі — не толькі па абласных цэнтрах, а і па раёнах, па вёсках, у рэшце рэшт.

Ды ў маім выпадку, на жаль, гэта не заўсёды магчыма нават у Мінску. Пад час нашых выступленняў — рэдкіх (у тым жа фактычна адзіным канцэртным клубе сталіцы) — кожны раз бачу твары адміністрацыі: “Што ж ён там сабе думае?”. Я ж не вяслы ўсмешлівы персанаж са знешнасцю падлетка, а даволі брутальнага выгляду тоўсты дзядзька са своеасаблівым іміджам, які не мае выдатнага голасу той жа Веранікі. Ды і спяваю рок па-беларуску пра канкрэтныя рэчы, што таксама не ўсіх забаўляе. Плюс да ўсяго я ігнарую тэлебачанне і радыё, а гэта ў нашых умовах сур’ёзна б’е па папулярнасці. У Беларусі ў плане піяру да гэтага часу шмат што вырашаюць не Інтэрнэт з сацыяльнымі сеткамі, музычнымі ды інфармацыйнымі парталамі, а дзяржаўныя радыё і тэлебачанне з іх разгалінаванымі сеткамі, што б хто ні казаў. Ну і, вядома, вонкавая рэклама: афішныя тумбы, бігборды на вуліцах, вагоны і пераходы метро, плакаты ў касах, банальная афіша на плоце ля клуба.

Людзі нашы — на самой справе, галоўнае багацце. Яны хочуць хадзіць на канцэрты, і гатовы хадзіць на іх! Больш за тое: яны з задавальненнем трацяць свае грошы на білеты — усё больш і больш нятанна. У спажываючых пачынае ўжо спрацоўваць рэфлекс: дарага — значыць, яно вартае таго! На гэта і “ловяць” пастайшыкі такога сумніўнага, мякка кажучы, тавару кшталту Арміна ван Бюрэна, “The Orchestra” (раней “ELO Part II”) ды іншай другаснай сыравіны, не кажучы пра канцэрты нямецкіх рэстараных джазавых спевакоў пад выглядам зорак першай велічыні. Аднак уся гэтая “шушамець” ў бізнесе артыстычным з’явілася за дзедам-шведам, і яны ўсё роўна — артысты, якія выходзяць на сцэну ды працуюць: усміхаюцца, сочаць за знешнасцю, за бляскам, прадаюць тое, што прадаецца...

Шматлікім нашым выканаўцам яшчэ “вкальваюць да вкальваюць” да ўзроўню берлінскай або гамбургскай клубнай групы. Адзінікі ў Беларусі прыцягваюць людзей да сваёй уласна творчасці. Можна колькі заўгодна сцябацца над Аляксандрам Саладухам, але ў сім-тым варта браць з яго прыклад. Вось хто ўсе куткі краіны аб’ехаў, і каго там чакаюць! І дачакаюцца, і прынясуць кветкі ды грошы за білеты.

Мне бачацца два афіцыйныя шляхі, каб сёння ажыццявіць гастрольную паездку па гэтых самых “кутках” нашай краіны.

Першы. У Беларускай дзяржаўнай філармоніі і яе падраздзяленні “Белканцэрт” відавочна маюцца кантакты з усёй краінай, адпрацаваныя цягам многіх сезонаў. Вядома, артысту без філарманічнай тарыфікацыі будзе даволі складана адправіцца ў тур па такой лініі, але тут важная сіла пераканання ў поспеху падобнага прадрывства, у тым ліку і фінансавым. Гэта занятак менеджара. Лепш, калі тое будзе чалавек, асабіста знаёмы з філарманічнымі адміністратарамі, які ведае (а гэта важна!) “савецкі стыль” працы ў такой сферы. Тэма “проста ад душы паехаць па краіне з песнямі народнымі” хутчэй за ўсё выкліча непрыманне і цалкам прагназаваны завал паездкі пасля трэцяга ж канцэрта. Трэба “зацікавіць”. Хопіць цяргнення для гэтага занятку? У такім выпадку, мне здаецца, цалкам рэальнае турнэ з 14 — 25 канцэртаў.

Другі кірунак працы. Адносна самастойны, так бы мовіць. Бяром тэлефонны даведнік і пачынаем абзвонваць дамы культуры, гарадскія цэнтры культуры, РАНА, сельгаспрадпрыемствы... Ва ўсіх ёсць план па мерапрыемствах культурнага характару. Не думаю, што яны стануць адмаўляць артысту з імем, які сам грукае ў дзверы, ды яшчэ і не асабліва таргуецца (ну, калі мы кажам пра альтруізм да вядомай ступені). Тут, праўда, складана жыбудаваць паслядоўнасць і зручны графік выступленняў, але, зноў жа, — патрабавання цяргнення. Давядзецца паездзіць непасрэдна “па месцах” пасля тэлефонных перамоў, раздаючы масу “мэрча”: дыскі, плакаты, значкі, каляндарыкі.

Абодва шляхі павінны быць цесна звязаны з прэсай, папяровай і электроннай, — цэнтральнай, абласной, раённай. У абодвух выпадках неабходная “белая” бухгалтэрыя, безнаяўны разлік, дамовы і пячаткі на іх.

Такім чынам, усё магчыма. Варта разабрацца з сезонам. Цяпер час сышоў: зіма скончылася, наперадзе актыўныя сельгасработы, калі кажам пра вясковага жыхара як мэтавага глядача. Але паколькі патрэба ў зняцці напружання, безумоўна, узнікне, воль і ідэя — веснавыя канцэрты, якія плаўна пераходзяць у выступленні на вялікіх мерапрыемствах кшталту выпускных баляў на мясцовым узроўні ў маі.

Увага: май гэты года — гарачы час Чэмпіянату свету па хакеі! Гасцям таксама патрэбна культурная праграма. Упісацца ў яе — воль задача! Лета ў нас — час складаны, але, напрыклад, 3 ліпеня праходзіць маса мерапрыемстваў па ўсёй краіне, і старая схема “канцэрт сталічнага артыста + дыскаўзак” ніколі не падводзіла. Як фінал — “Дажынікі”: у рамках гэтага Рэспубліканскага фестывалю-кірмашу працаўнікоў сяла і на абласных ды раённых аналагічных імпрэзах, як правіла, таксама запатрабаваны выступленні артыстаў.

Увогуле, хачу пажадаць “Kriwi” ўдалага тура. Ну, і нам усім... Тэма ж для артыстаў — жыццёва важная.

дырэктар... А што ж мастацкі кіраўнік?

лектыву, а таксама ў іншых трупах Вільнюса — Маладзёжным тэатры і ў Тэатры Оскараса Каршуноваса. Па той колькасці Гран-пры, што актрыса заваявала на міжнародных фестывалях тэатраў аднаго акцёра, яна — сапраўдная зорка манадрамы еўрапейскага маштабу і ўзроўню. Улічваючы шырокую геаграфію фестывальнай дзейнасці, некаторыя са сваіх спектакляў Бірутэ выконвае на трох мовах: на роднай літоўскай, на рускай і англійскай. Некалькі разоў мая калега прыязджала і ў Беларусь. Свае эстэтычна вытанчаныя работы яна паказвала ў рамках міжнародных фестываляў монаспектакляў “Я”, якія праходзілі ў Мінску, Маладзечне і на “Славянскіх тэатральных сустрэчах” у Гомелі.

— У нашых дзяржаўных тэатрах цяпер існуюць два варыянты кіраўніцтва, — пачынае адказваць на мае пытанні Бірутэ Мар. — У адных калектывах на чале — дырэктар, які вырашае і адміністрацыйныя, і мастацкія пытанні. Напрыклад, Рускім драматычным тэатрам цяпер кіруе рэжысёр Ёнас Вайткус, Маладзёжным — Альгірдас Латэнас (у мінулым — акцёр гэтага тэатра), Каўнаскім нацыянальным — акцёр Эгідуся

нік тэатра мае права прызначыць мастацкага кіраўніка або вырашыць пытанне сумяшчэння абедзвюх пасадаў. Увогуле, шкада, што ў літоўскіх тэатрах практычна знікла пасада галоўнага рэжысёра. Дзяржаўным тэатрамі часцей за ўсё кіруюць не рэжысёры (апошніх запрашаюць на пастаноўкі). У выніку, спектаклі бываюць “пакінуты без нагляду”.

Акцёрская трупа дзяржаўных тэатраў, у асноўным, пакуль працуе па бестэрміновым дагаворах, хаця ёсць і акцёры, якія працуюць па дагаворах на адзін — тры сезоны. Шмат і запрошаных артыстаў, з якімі заключаны кантракты на ролю. Згадваю, што ў нас прадпрымаліся спробы перавесці трупу на тэрміновыя дагаворы (у Каўнасе і ў нашым тэатры ў 1995 годзе), але паспеху яны не мелі: з-за адсутнасці сацыяльных гарантый для тых акцёраў, з якімі па аб’ектыўных ці суб’ектыўных прычынах могуць не працягнуць дамову...

“Героі” і “ахвяры”, 61% і сумная гісторыя з рамонтамі

— У літоўскіх тэатрах адсутнічае практыка і ўстаноўка, па якой тэатр павінен адпраца-

ваць звычайна, робіць “герояў” і “ахвяр”. У Літве здаралася шмат выпадкаў, калі акцёры выступалі супраць кіраўніка. Як правіла, тое заканчвалася адстаўкай кіраўніка і выбарамі новага. Даходзіла справа і да суда. Тады Міністэрства культуры, мяркую, павінна вырашыць гэты канфлікт. Бывала, што ўсё заставаўся па-ранейшаму, і скандал “астываў” — на пэўны час або назаўсёды.

Некалькі гадоў ва ўмовах рэканструкцыі працаваў Нацыянальны тэатр Каўнаса, доўгі час — Драматычны тэатр Клайпеды. Так, спектаклі працягваюць іграць на іншых пляцоўках, рэпетыцыі таксама ідуць. Тэатрычна — жыццё працягваецца, а практычна — гэта сумная гісторыя. Вось прыклад тэатра Клайпеды: з-за недахопу сродкаў яго рэканструкцыя спынілася на многія гады. У выніку лепшыя акцёры пераехалі ў Вільнюс і працуюць цяпер у нас, у Нацыянальным тэатры, астатнія ж — разбрыліся хто куды...

Занатаваў Алег ЧЭЧАНЕЎ, акцёр, рэжысёр

Як вырашаюць канфліктныя моманты ў тэатрах Украіны і Польшчы? Чытайце ў наступных нумарах “К”.

густа, дзесьці пуста"

Бізнес-планы “аб’яднанага” дырэктара

Сустрэліся ды паразмаўлялі з дырэктарам Музейнага комплексу гісторыі і культуры Аршаншчыны Уладзімірам Кузубавым, які на паўдня стаў для нас аршанскім гідам. Вельмі хутка і прадметна давёў, што менавіта ў ягоным родным горадзе першым з’явіўся камень-помнік у гонар літары “у нескладовае”, што менавіта Орша з яе цэрквамі, скверамі і помнікамі мае вялізны патэнцыял для далейшага развіцця музейнай справы ў прыватнасці і турындустрыі — увогуле...

Дык вось, у аршанскіх музейных каралях — шэсць пацерак: музей Канстанціна Заслонава, які з’явіўся першым у горадзе ў 1947 годзе, Уладзіміра Караткевіча,

народнага разьбяра Шаўрова, гісторыі і культуры Аршаншчыны, этнаграфічны, а таксама Галерэя Віктара Грамыкі, дарэчы, самая “маладая”, якая дзейнічае ў сценах езуіцкага калегіума з 2008 года.

А наперадзе — стварэнне новых цікавых музейных аб’ектаў. Так, на думку Уладзіміра Кузубава, неабходна выкарыстаць патэнцыял старадаўняга Куцеінскага мужчынскага манастыра. Менавіта там, упершыню на беларускіх землях, у 1631 годзе быў надрукаваны “Буквар”, а таму неўзабаве там мяркуюцца стварыць аднайменны музей з разнастайнымі інтэрактыўнымі элементамі, які будзе арыентаваны галоўным чынам на дзіцячую аўдыторыю. Пра тое, што планы гэтыя — не фантастычныя, сведчыць выдзеленае фінансаванне на

рэстаўрацыю манастыра, а таксама ўзнаўленне там колішніх старадаўніх будынкаў. Да ўсяго, да музейнага кіраўніцтва горада з гарвыканкама паступіла прапанова стварэння яшчэ адной установы — Музея спорту. Вось толькі ці знойдзе ён свайго наведвальніка, апрача арганізаваных груп школьнікаў, у і без таго багатым на цікавыя перліны горадзе? Урэшце, відавочна: “музейны патэнцыял” Оршы — вялікі.

Толькі чаму ж тады далёка не кожны турыст выдаткоўвае свой час на гасцяванне ў музеі, пра што адзначалася ў мінулым нумары “К”?..

Дык што яшчэ можа прапанаваць Орша музейная?
Чытайце на старонках 10 — 11.

Тады ўжо лепш "Кулёк шчасця", або Пра што пыталіся студэнты ў рэктара?



Юрый Бондар адказвае на пытанні студэнтаў у рамках універсіцкага "ток-шоу". / Фото Юрыя ІВАНОВА

А ўсе кажучь: "Кулёк"...

Калектыўныя сустрэчы з рэктарам — звычайная практыка для многіх айчынных ВНУ. Але Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў вырашыў праявіць крэатыўны падыход, зрабіўшы з гэтай, здавалася б, шараговай падзеі сапраўднае ток-шоу пад назвай "100500 пытанняў да рэктара" Юрыя БОНДАРА. Да слова, мерапрыемства адбылося ў рамках праекта "Канструктар: будзем універсітэт мары".

Яўген РАГІН,
Кастусь АНТАНОВІЧ

Як адзначыла адна з арганізатараў праекта, студэнтка выпускнога курса Настасся Батура, "100500 пытанняў..." — толькі адзін з этапаў задумы, скіраванай на прыцягненне ўвагі студэнтаў малодшых курсаў да будучыні іх альма-матэр. Гэтымі днямі завяршаецца праект студэнцкіх ініцыятыў: цягам двух тыдняў пяць каманд распрацоўвалі ініцыятывы па накірунках ко-брэндынгу, ко-відэа, ко-папера, ко-івэнт, а таксама ко-прадзюсарынг. У рамках праекта былі прадугледжаны майстар-класы, сустрэчы з экспертамі.

Мы ж пастараліся пакуль што "ўціснуць у аб'ём" на палосах найбольш цікавыя і актуальныя пытанні навучэнцаў да Юрыя Бондара.

— Ці марылі вы ў дзяцінстве быць рэктарам ВНУ?

— Прызнаюся, у дзяцінстве я быў свавольнікам. А таму, паверце, нават і не думаў пра такую пасаду. Тут яшчэ дадаўся і суб'ектыўны фактар: мае бацькі — педагогі, выкладчыкі сталічных універсітэтаў... І з іх размоў рэктар уяўляўся мне асобай недасяжнай.

— Якія інавацыі чакаюцца ва ўніверсітэце бліжэйшым часам?

— Інавацыі ўжо жывуць у ВНУ. Гэта адносіцца і да новай канцэпцыі яе творчай дзейнасці. Вялі-

кім дасягненнем апошняга часу для ўніверсітэта стала стварэнне практыкаарыентаванай магістратуры, на базе якой — упершыню ў краіне — адкрылася спецыяльнасць "Арт-менеджмент". Хочацца ўвасобіць і сваё бачанне творчай дзейнасці ВНУ. Увесь працэс навучання павінен быць скіраваны на практычнае выкарыстанне атрыманых ведаў. А гэта мае на ўвазе стварэнне камерцыйна перспектыўнага творчага прадукту. Так, зараз мы працуем з расійскім кампазітарам Кімам Брэйтбургам над пастаноўкай "Дуброўскага", прэм'ера якога запланавана на канец мая ў Музычным тэатры.

— Па дысцыпліне "Беларускі народны каляндар" заняты праводзяцца раз на тыдзень. Пры гэтым за палову семестра мусім вывучыць больш за шэсцьдзесят песень. Ці рэальныя такія патрабаванні?

— Сапраўды, за адну пару вывучыць нічога нельга. Але сённяшняя канцэпцыя вышэй-

"Калі ў нас маецца ВНУ-партнёр і заключана пагадненне аб метадычным узаемадзеянні, то мы можам без цяжкасцей абмяняцца студэнтамі. Сёння БДУКіМ можа прапанаваць вам паехаць на семестр павучыцца ў Цюмень, Новасібірск, Санкт-Пецярбург, Маскву. Скажу, што сёлета прыйшла прапанова адправіць на навучанне дзесяць студэнтаў у Кітай. Але мы так і не знайшлі ніводнага ахвотнага..."

шай адукацыі мае перадумовай надзвычай высокую ступень самастойнай работы. Кожны са студэнтаў павінен разумець, што прымутова рабіць спецыяліста найвышэйшага ўзроўню мы ні з каго не будзем. У сувязі з пераходам на чатырохгадовае навучанне вельмі цяжка знайсці баланс інтарэсаў паміж усімі дысцыплінамі. Тым не менш, прыслухоўваемся да меркаванняў студэнтаў.

— Ці плануецца пры паступленні ў БДУКіМ, акрамя конкурсу сертыфікатаў цэнтралізаванага тэсціравання, уключыць прафарыентацыйны тэст ці сумоўе? Не хочацца, каб у менеджары сферы культуры ішлі выпадковыя людзі...

— Згодны, менеджар не павінен быць "амёбай". Пакуль у нас не здаюць дадатковыя профільныя іспыт толькі абітурыенты, якія паступаюць на факультэт інфармацыйна-дакументных камунікацый, а таксама будучыя менеджары. Таму гэтую прапанову можна абмеркаваць на пасяджэнні навукова-метадычнага савета і ў будучым увесці аналаг прафесійна-псіхалагічнага тэсціравання. Гэтае пытанне можа быць урэгулявана, праўда, ужо не ў бягучым годзе.

— Ва ўсім свеце існуе практыка па абмене студэнтаў паміж разнастайнымі ВНУ. Ці зможа мне дапамагчы ўніверсітэт паехаць, скажам, на год у Сарбону?

— Нягледзячы на тое, што наша краіна не рэалізуе ў вышэйшай адукацыі прынцыпы Балонскай сістэмы заліку модуляў, бадай кожны ахвотны студэнт можа паспрабаваць павучыцца за мяжой. Прынцып просты. Калі ў нас маецца ВНУ-партнёр і заключана пагадненне аб метадычным узаемадзеянні, то мы можам без цяжкасцей абмяняцца студэнтамі. Сёння БДУКіМ можа прапанаваць вам паехаць на семестр павучыцца ў Цюмень, Новасібірск, Санкт-Пецярбург, Маскву. Скажу, што сёлета прыйшла прапанова адправіць на навучанне дзесяць студэнтаў

"Менеджар не павінен быць "амёбай". Пакуль у нас не здаюць дадатковыя профільныя іспыт толькі абітурыенты, якія паступаюць на факультэт інфармацыйна-дакументных камунікацый, а таксама будучыя менеджары. Таму гэтую прапанову можна абмеркаваць".

у Кітай. Але мы так і не знайшлі ніводнага ахвотнага...

— Калі будзе ўведзены ў эксплуатацыю ўніверсіцкі даўгабуд — спартыўны комплекс?

— Гэта мой боль. Я пачынаў свой шлях у гэтым універсітэце са стартама дадзенага праекта. У свой час давялося курыраваць распрацоўку праектна-каштарыснай дакументацыі. На жаль, на завяршэнне будаўніцтва не хапіла сродкаў. Пагоршыла сітуацыю тое, што цяпер юрыдычных правоў у адносінах да даўгабуды мы не маем: заказчыкам будаўніцтва з'яўляецца міністэрская Аб'яднаная дырэцыя аб'ектаў, якія будуецца. Для мяне справа гонару — завяршыць узвядзенне аб'екта. Магчыма, ён будзе выстаўлены на інвестыцыйны аукцыён.

— Ці можа ўніверсітэт дазволіць студэнтам выбіраць тыя або іншыя прадметы, а таксама пакідаць водгукі аб дзейнасці выкладчыкаў?

— У нас выкарыстоўваецца сістэма менеджменту якасці — штогод праводзяцца апытанні

студэнтаў. Кожны можа выказацца адносна педагогічнай дзейнасці выкладчыкаў, існуючых праграм курсаў. Скажу, што кадровай праблема ў нас — тэма асобнай размовы. Сёння адбываецца імклівае старэнне кадраў у сістэме вышэйшай адукацыі краіны.

— Калі ў інтэрнатах нарэшце ўстановаць шклопакеты? Паколькі нам нельга карыстацца абагравальнікамі, зімой даводзіцца жыць у спартанскіх умовах...

— Мы ў курсе гэтай праблемы. Пад час зімовых маразоў, дзякаваць богу, у нас не было зафіксавана тэмпературы ніжэй за 17,5 градуса. Устаноўка шклопакетаў — гэта задача на бліжэйшую перспектыву. Але і тут вырашальную ролю адыгрывае пытанне з фінансамі. Каб замяніць вокны ў інтэрнатах, патрэбна каля паўтара мільярда рублёў.

— Усім вядома пра неафіцыйную назву нашага ўніверсітэта ў народзе — "Кулёк". Шмат хто змагаецца з гэтым, пратэстуе. Можа, лепш перабудаваць у святочнаму людзей адносіны да гэтай назвы, разглядаць яе ў значэнні "Кулёк шчасця"?

— Калі ў 1970-х на абсягах Саветаў Саюза былі створаны інстытуты культуры, то такая назва прыклеілася амаль да іх усіх. У нас жа былі розныя спробы, так бы мовіць, рэбрэндынгу назвы. Зараз я ўсім кажу, што "кулёк" паходзіць ад англійскага слова "cool", а таму мы, так бы мовіць, — "маленькі круты ўніверсітэт".

— Хутка я траплю на сваю першую азнаямленчую практыку. Але ад многіх дасведчаных ды ініцыятыўных студэнтаў мінулых гадоў чуў, што буду адсылаць на практыцы факсы... Чаму ўстанова, прызначаная даць мне хоць нейкія навыкі, застаецца да мяне аб'якавай? Я не хачу рассылаць факсы!..

Што адказаў рэктар на гэтае пытанне? Якія яшчэ праблемы ўзнімалі студэнты БДУКіМ? Чытайце на старонцы 13.

Маючы звычку засяроджваць увагу на мастацкай аздобе вуліц і інтэр'ераў, я часта магу назваць аўтара той або іншай работы, калі гаворка ідзе пра Беларусь. Гэта таму, што знаёмы з почыркам нашых знакамітых твораў і больш-менш арыентуюся ў гісторыі айчыннай культуры савецкага часу ды апошніх дзесяцігоддзяў. Часта, але не заўсёды. Справа ў тым, што творчую манеру, якая стала брэндам мастака і якую ўпадабала публіка, пачынаюць капіраваць. Так, у розных гарадах краіны на фасадах будынкаў я сустракаў падабенства з мазаікамі Аляксандра Кішчанкі і паркавыя скульптуры, аўтары якіх відэавочна натхняліся творамі Уладзіміра Жбанова. Магчыма, разумеючы, што гэтыя работы пазбаўлены арыгінальнасці, аўтары рэдка іх падпісваюць. Але, мяркую, падпіс у ганарарнай ведамасці ставяць. Не без задавальнення...

Пётра ВАСІЛЕЎСКИ

**Што ведаюць школьнікі?
Што пішуць блогеры?**

Неяк я запытаўся ў настаўніка, які не адзін год выкладаў сёння ўжо выкраслены са школьнай праграмы прадмет "Сусветная мастацкая культура": ці здольныя ягоньня вучні адрозніць скульптуры Азгура ад скульптур Бембеля? Наўрад ці, адказаў той. На беларускае мастацтва адводзілася ўсяго некалькі гадзін, так што добра, калі школьнікі запаміналі толькі самыя значныя імёны ды работы. На развагі пра асаблівасці творчага почырку таго або іншага мастака ў выкладчыка проста не стала часу. Ды і не ставілася мэта зрабіць школьнікаў мастацтвазнаўцамі. Маюць уяўленне — і добра.

У Сеціве ж я мусіў пераканацца, што нават агульныя веды пра беларускае мастацтва — здабытак далёка не агульны. Так, нават патрыятычна настроеныя блогеры, якія пішуць пра Мінск, маюць вельмі цямянае ўяўленне пра культурныя знакі на карце горада. Ім знаёмае хіба што імя Заіра Азгура, і апошняму прыпісваюць стварэнне ці не ўсіх сталічных манументаў свайго часу. Усю ж камерную гарадскую скульптуру залічваюць на рахунак Уладзіміра Жбанова. Згадкі пра менш "раскручаных" твораў трапляюць у інтэрнэт-сумоўе даволі рэдка.

А праведзенае журналістамі летась апытанне мінакоў на плошчы Якуба Коласа выявіла: Пясняра ў атачэнні ягоных герояў некаторыя лічаць задуменым Леніным з прадстаўнікамі рабочага класа і сялянства. Цяжка што-небудзь дадаць... А вынікае з гэтага тое, што нейкі тлумачальны тэкст побач з манументальна-дэкаратыўнымі творамі (прынамсі, з найбольш значнымі з іх) быў бы зусім не лішні. Гэтую думку падзяляюць і спецыялісты, дасведчаныя ў згаданай тэме.

Што кажуць эксперты і скульптары?

Намеснік генеральнага дырэктара Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь па навуковай рабоце Надзея УСАВА кажа, што як музейшчык яна лічыць неабходным, каб кожны твор мастацтва — станковы ці манументальны — меў падпіс аўтара. У 1950-х гадах у скульптараў не бы-

ло звычкі падпісваць свае работы. Праз гэта сёння даследчыкі маюць шмат праблем. "Бывае, што таго аўтара хоць з сабакам шукай!" — кажа яна. Зрэшты, у той час скульптараў ды манументалістаў было няшмат, як і твораў манументальна-дэкаратыўнага мастацтва. І так адно аднаго ведалі. А з нейкага часу мастакі пачалі сябе пазіцыянаваць, пазначаць сваё аўтарства. Можа, псіхалогія змянілася. А можа, узнікла патрэба ідэнтыфікаваць сябе ў культурным полі, якое значна пашырылася. Сёння гэта ўжо звычка. Вось, напрыклад, на помніку, што стаіць на тэрыторыі філіяла НММ — музея "Дом Ваньковічаў", — аўтары змясцілі інфармацыю пра сябе без напаміну з боку замоўцы. "Мы за тое, каб быў падпіс, прычым — разборлівы", — падсумоўвае Усава.

бы горада. У нас яны — на балансе камунальных службаў. А вось у Санкт-Пецярбургу імі апякуецца Музей гарадской скульптуры. Прычым установа занята вывучэннем і рэстаўрацыяй не толькі манументальна-дэкаратыўнай пластыкі гарадскога асяроддзя, але і надмагіллямі піццёрскіх некропаляў. Такі музей і ў Мінску быў бы не лішнім. На думку спадарыні Багданавай, ён можа быць юрыдычна аформлены на базе Музея-майстэрні Заіра Азгура, які аналагічныя функцыі ў пэўнай ступені фактычна ўжо і выконвае.

Народны мастак Беларусі Іван МІСКО, які доўгі час узначальваў Рэспубліканскі мастацка-экспертны савет па манументальным і манументальна-дэкаратыўным мастацтве пры Міністэрстве культуры, неаднойчы сутыкаўся з неахайным стаўленнем скульптараў

Манеру, якая стала брэндам мастака і якую ўпадабала публіка, пачынаюць капіраваць. У гарадах краіны на фасадах будынкаў сустракаў падабенства з мазаікамі Кішчанкі і скульптуры, аўтары якіх натхняліся творамі Жбанова. Стваральнікі рэдка іх падпісваюць. Але, мяркую, падпіс у ганарарнай ведамасці ставяць. Не без задавальнення...

яго стваральнікаў, трэба ставіцца вельмі сур'ёзна. Бо гэта можа быць фрагмент, які далікатна дапоўніць кампазіцыю, альбо створыць непажаданы рэзананс. Тое, што аб'ект не ананімны, на думку спадара Івана, — пазітыўны момант для ўспрымання яго глядачамі. У пэўным сэнсе, яе знак якасці, калі аўтар не саромецца сказаць: "Гэта мае!". Дый глядач да твора большую павагу мае.

Пэўным дысанансам прыведзеным вышэй думкам гучаць словы скульптара Паўла ВАЙНІЦКАГА, які свае манументальна-дэкаратыўныя творы свядома не падпісвае. Ён лічыць, што той, каму ягонае творчасць цікавая, знойдзе звесткі пра скульптара і ягоныя творы ў Інтэрнэце. Тое ж датычыцца і гісторыкаў мастацтва. Праўда, асабіста яго раздражняе, калі ў дзень вернісажу не на ўсіх творах экспазіцыі ёсць шылдачкі з назвамі ды прозвішчамі аўтараў. Гэта праява непавагі да мастакоў і глядачоў. Гэта папросту некарэктна. Але тое выставачная прастора, а на адкрытым паветры, у гарадскім асяроддзі, — маўляў, іншая сітуацыя.

Што маем у выніку?

Быў час, калі манументальна-дэкаратыўная аздоба асяроддзя і інтэр'ераў грамадскіх будынкаў у Беларусі была справай даволі вузкага кола прафесіяналаў. Іх ведалі і мастацкія крытыкі, і аматары мастацтва, а калі і людзі паспалітыя, да мастацтва абыхавыя. У такіх варунках не было патрэбы ставіць пад творами подпісы і такім чынам прадстаўляць мастакоў грамадзце.

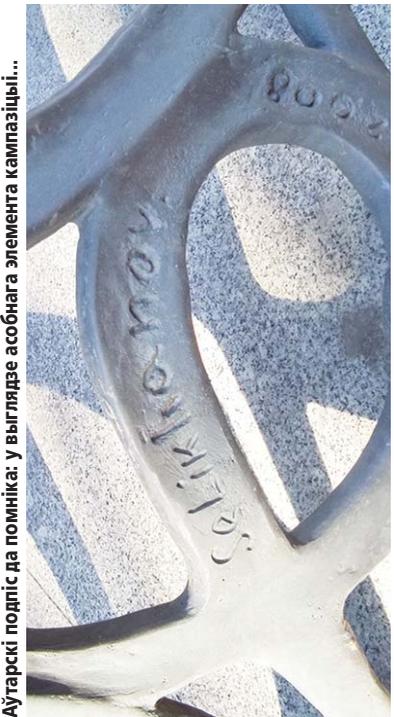
Змяніўся час, змяніліся людзі, пашырылася культурнае поле, на якім месца для творчай самарэалізацыі знойдзецца і мэтру, і дыпломніку Акадэміі. Мяркую, што і людзей, якія цікавяцца мастацтвам, стала больш. Шануючы іх, трэба падпісваць творы мастацтва не адно ў музейных экспазіцыях ды на выстаўках. Я думаю, гарадам і мястэчкам Беларусі прэстыжна мець работы такіх майстроў, як Аляксандр Кішчанка, Гаўрыла Вашчанка, Анатоль Анікейчыч, Сяргей Селіханаў... Дык чаму ж каля іхніх твораў не змясціць адпаведную інфармацыю?

На пачатку 1990-х у Лідзе паўстаў помнік Францыску Скарыну. Трактоўка вобраза Першадрукара, які вонкава нагадвае каталіцкага святара, і сёння падаецца мне спрэчнай. Але запамніўся мне помнік тым, што ў яго "перыферыйнай зоне" скульптар не толькі змясціў свае імя ды прозвішча ("Валеры Ян на Ракаве Янушкевіч"), але і ўласны партрэт. Ведаючы ягоны ўнёсак у нацыянальную культуру, я лічу ўчынак апраўданым. Зрэшты, ён пайшоў шляхам Першадрукара, які нічога не ведаў пра ўяўную беларускую "памяркоўнасць", і... змясціў свой партрэт на першай старонцы... "Бібліі". Я не заклікаю скульптараў ды архітэктараў некарэктна скарыстоўваць чужы досвед, але, мяркую, прысутнасць імя аўтара на творах — дадатковы шанс застацца ў гісторыі.

Ізноў жа, не будзем забываць, што творцы, якія ў вачах людзей дасведчаных з'яўляюцца нацыянальным брэндам, не надта вядомыя нават шырокім колам беларускага грамадства. Ёсць, аднак, на гэты конт і іншая думка. Неяк я натрапіў на іранічнае вызначэнне: "Помнік — абсурдная пабудова, якая мае на мэце ўвекавечыць тое, што ўвекавечана быць не можа, альбо не мае патрэбы ва ўвекавечванні". Можа, тое ж датычыць і аўтараў манументальных твораў? Маўляў, сапраўдных майстроў грамада, трэба думаць, ведае і так, а падпіс пад халтурай ці кампіляцыяй... Навошта ён?

Мо аўтар і... не патрэбен?

Аўтографы на бронзе і граніце: калі не чытаюць, дык і падпісваць не варта...



Аўтарскі падпіс да помніка: у выглядзе асобнага элемента кампазіцыі...

...Выкананы проста на творы...

...на ахоўнай шылдачцы. А падпіс ж можа і наогул не быць...

Яе калега — дырэктар Мемарыяльнага музея-майстэрні Заіра Азгура Аксана БАГДАНАВА таксама мяркуюе, што інфармацыя пра стваральнікаў у кантэксце манументальнага аб'екта мусіць быць, але нельга, каб яна кідалася ў вочы. Яе варта размяшчаць недзе ў перыферыйнай зоне — прыблізна так, як гэта робіцца на скульптурных пленэрах, калі побач з работай ставіцца шылдачка з назвай твора і прозвішчам аўтара. Размяшчэнне ж такой інфармацыі на пастаменце спадарыня Багданава лічыць непажаданым. Тое, што непасрэдна на мінскім помніку Якубу Коласа работы Азгура (на "камені", дзе сядзіць Пясняр) прымацаваны ахоўны знак з інфармацыяй пра аўтараў, ёй падаецца недарэчным. Карысць жа ад інфармацыйнай шылды можа быць у тым, што пазначаны ёю аб'ект у вачах грамады ўжо не ўспрымаецца ананімным, а значыць — нічыйным. На падсвядомым узроўні спрацоўвае эфект ахоўнай граматы. Хаця, канешне ж, вандалаў яно наўрад ці спыніць: колькі ўжо разоў знікаў смык з рукі Сымона-музыкі...

У часе гутаркі з Аксанай Багданавай узнікла пытанне, хто адказны за помнікі ды іншыя аб'екты аздо-

да сваёй працы, калі аўтары ці то лянуюцца, ці то лічаць непатрэбным падпісваць свае работы. На думку народнага мастака, аўтарскі падпіс мусіць прысутнічаць на ўсіх этапах працы над манументальнай скульптурай — ад эскіза да ўвасаблення ў матэрыяле. У бронзе зафіксаваць надпіс прасцей, чым у камені. Аўтар сам павінен вырашыць, дзе размясціць свой падпіс. Нейкага правіла на гэты конт няма. Але, у любым выпадку, падпіс не павінен быць надта кідкім. Калі ж гаворка ідзе пра афіцыйны ахоўны знак на мастацкім аб'екце, дык гэта ўжо не асабістая справа творцы: яго месца ў кожным канкрэтным выпадку мусіць вызначаць спецыяльная камісія.

Скульптар Сяргей ГУМІЛЕЎСКИ — прыхільнік той думкі, што аўтар не павінен ігнараваць такую форму пазіцыянавання сваёй творчасці, як падпіс на аб'екце, якім ён мае падставы ганарыцца, ці інфармацыйная шылдачка побач з ім. Для ілюстрацыі гэтага меркавання ён згадаў газетную публікацыю, прысвечаную скульптурнай групе "Балет" у скверы Опернага тэатра. Стварылі гэтую кампазіцыю спадар Сяргей і ягоны бацька, на-

родны мастак Беларусі Леў Гумілеўскі. Яны даўно і плённа працуюць у тандэме. Аўтар публікацыі піша пра "Балет" у станоўчым тоне, нават вершы, прысвечаныя скульптуры, прыгадаў. А напрыканцы з жалем канстатуе: "Шкада, што скульптар невядомы". Як жа невядомы? І подпісы ёсць... Але не здагадаўся глядач угледзецца. (Праўда, калі не ведаць, дзе той падпіс, дык і на самрэч не ўгледзіш: каб пабачыць яго на плінце пад нагой балерыны, трэба таптаць газон і лезці да пастамента праз кустоўе. — П.В.) Можа, недзе на тэрыторыі сквера не пашкодзіла б шылда ці спецыяльны знак з прозвішчамі ўсіх, хто мае дачыненне да мастацкай аздобы прылеглага да тэатра абшару... А ў тое, што такая шылда можа спыніць вандалаў, Сяргей Гумілеўскі не верыць. Лічыць, што падобную функцыю можа выканаць толькі знак, на якім напісана "Ахоўваецца дзяржавай..."

Падобны погляд на сітуацыю мае і скульптар Іван АРЦІМОВІЧ — адзін з аўтараў помніка Баркулабайскаму летпісу, устаноўленаму летась у Быхаве. На ягоную думку, да пытання, як падаць у кантэксце мастацкага аб'екта інфармацыю пра

Фотапраекцыя

Другі Мінскі фестываль фатаграфіі... Другая — украінскай групы "L o K" — "Наша агульнае асабістае", і трэцяя — беларускай "Школы фатаграфіі "Studio 67" пад назвай "Чалавек на дарозе".

Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ

Мы ж пакуль звернем увагу на першую палову фестывалю, якая адзначылася шэрагам праектаў: традыцыйнай маштабнай выстаўкай сябраў Беларускага грамадскага аб'яднання "Фотамастацтва" — "Ступені", выстаўкай-рэплікай армянскага фатограффа Вігена Мняяна "Ленінакан. 25 гадоў пасля. Цэнтральны рынак" і калектыўнай выстаўкай фотамастакоў Літвы — "Літоўская фатаграфія: праз пакаленні".

Сялетні форум распачаўся не толькі з пэўных спадзяванняў, але і з перасцярог. З аднаго боку, праграма Мінскага фестывалю інтрыгавала істотнай колькасцю выставак замежных аўтараў, і, як адзначыў старшыня фотааб'яднання Сяргей Плыткewіч, гэты акцэнт быў зроблены наўмысна. Такім чынам мы даём нашым фатографам магчымасць асяцця самім, на якім узроўні знаходзіцца беларуская фатаграфія? — патлумачыў ён, вызначыўшы асаблівасць Другога фестывалю. З іншага — тыя самыя перасцярогі ў дачыненні да беларускай часткі. Што убачым



В.Качан. 3 серыі "Партрэт з партрэтамі".

Прыгожыя? Надта ж...

Развагі з нагоды Другога Мінскага фотафэсту



А.Вешніцкі. "Станоўчыя друшчкі".

на "справаздачнай" выстаўцы "Фотамастацтва"? У цэлым, якое разуменне фатаграфіі прадманструе айчыннае фоталагі? На прыкладзе выстаўкі "Ступені" — у наўліснай акадэміі і пэўнай зручці ў адным, і трывалы застой — у іншым.

Значная колькасць выставак яшчэ наперадзе, але нават літоўскі праект пацвердзіў галоўны недахоп беларускага фота (прынамсі, ад членаў "Фотамастацтва") — інертнасць думкі.

Усё ж паспрабую адзначыць і вартасці "Ступеняў". У параўнанні з мінулым годам, калі аднайменная выстаўка ў галерэі "Універсітэт культуры" выглядала пярэстай зборкай фота, экспазіцыя ў Галерэі Міхаіла Савіцкага стала выставачным варыянтам на парадак вышэй. Нельга было не заўважыць стаўлення да работ, — фатаграфіі надрукаваны з любоўю і павагай, — заўважны і пошукі экспазіцыйных расшэнняў: якія творы "пераакуаюцца" з іншымі, дапаўняюць адно аднаго, у цэлым, адчуваецца "прысутнасць" куратара, што, безумоўна, патрабаваўся, каб наведвальнікі атрымалі пэўнае візуальнае уражанне. Пабудова экспазіцыі, культура друку работ, культура подпісаў пад адбіткамі — зрухаў у прэзентацыі фатаграфіі нельга не адзначыць, і можна толькі парадавацца таму, што ў фармальным плане, нарэшце, мы навучыліся рабіць годны выставачны прадукт. Што ж да зместу... "Уся гэтая пышнасць" наўмоўна выявіла галоўнае: фатаграфія ва ўспрыняцці пэўнай часткі нашых майстроў чамусьці па-ранейшаму не выходзіць за межы "прыгожых карцінак". І, як паказала выстаўка, часам толькі гэты адзіны складнік лічыцца эталонам добрага фота.

Яркія да галавакружэння пейзажы, гарадскія замалёўкі, эстэцкія партрэты, жывапісныя нарысы, канцэптуальныя спробы... Як ні круці, але перад намі, за радкім выключэннем, — фатаграфія-паверхня, "фоташпалеры", прызначэнне якіх — дэкаратыўная функцыя. Ёны вар'янт будзе выдатна глядзецца ў інтэр'еры кватэры, офіса, урэння, на рабочым стале камп'ютара (і, несумненна, цешыць вока), але ня-

У выніку, выстаўка "Літоўская фатаграфія: праз пакаленні" здолела на тых жа самых метражах Галерэі Савіцкага распавесці пра гісторыю краіны, даць уяўленне пра феномен літоўскай фатаграфіі і пазнаёміць з яе аўтарамі. А серыі Альгіса Грышкявічуса "Цуды ў Мікалішкес" і Гісіса Скуджынскаса "Цышыня" нават дапамаглі патрапіць далей — у светлагляд літоўцаў.

Выстаўка армянскага фатограффа Вігена Мняяна "Ленінакан. 25 гадоў пасля. Цэнтральны рынак" — пра вынікі землярэуру ў Арменіі 1988-га — таксама выглядае не горшым прыкладам успрымання фатаграфіі як сродку асэнсавання сваёй гісторыі: фатограф працуе з паняццям калектыўнай траўмы, трагедыі, наступствы якой і праз дзесяцігоддзі нікуды не зніклі.

Калі казаць у гэтым ракурсе пра "Ступені" — фатаграфія як фіксацыя паўсудзённага жыцця, як сродак спасціжэння нашай рэальнасці, грамадства, паўтараўся, сродак асэнсавання гісторыі, — то ў памяці ўзнаўляюцца серыі Марыны Башковай "Андрэй Чэжын ардэнаносны ў Запаведніку Камунізму", Сяргея Плыткewіча "Вялікая вада: прыгажосці і трагедыя", Вадзіма Качана "Партрэт з партрэтамі" і Элана Лыскова "Дом Марыі і Міласэрнасці". Але ці раскрывае ў поўнай меры кожны з іх сваю тэму? Ці складаюцца гэтыя работы ў нейкую агульную карціну?

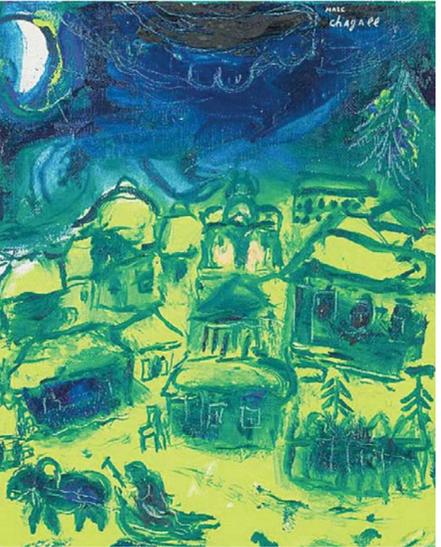
Увогуле, што мы можам сказаць пра беларускую і беларускую фатаграфію пасля прагляду выстаўкі "Ступені"? Пытанне, лічыце, не да месца, бо ў тым самым "асаду" — рухавыя заходзі сонца, неба ў лужынах і барвовы колер лістоў. А мы з вамі ведаем, што толькі гэтым жыццём не вычэрпваецца.

Гэта, калі не дзіўна, дык вельмі сумна.

K



В.Ваньковіч. "Партрэт Тамаша Зана".



М.Шагал. "З'явіліся горады".



Х.Судзіч. "Ева".

"Дзесяць стагоддзяў мастацтва Беларусі" — гэты доўгачаканы ўнікальны праект, падрыхтаваны "Белгазпрамбанкам" разам з Міністэрствам культуры, Нацыянальным мастацкім музеем краіны, ААТ "Газпрамтрансгаз Беларусь", 27 сакавіка нарэшце выходзіць насустрач глядачу!

Барыс КРЭПАК

Без перабольшвання можна сказаць, што такой выстаўкі — па аб'ёме ды якасці — у нашай культурнай гісторыі не было. Зразумела, мы да яе яшчэ будзем вяртацца, але зараз пра мэта і значэнне экспазіцыі трохі распавядзе адзін з куратараў праекта — намеснік генеральнага дырэктара НММ на навуковай рабоце Надзея УСАВА.

— Так, мэта гэтай буйнамаштабнай экспазіцыі, якую калектыў нашага музея рытуваваў з

чэрвеня мінулага года, — прадставіць з дапамогай артэфактаў ды лепшых твораў выяўленчага і дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва краіны, пачынаючы з часоў Палацкага Княства і да нашых дзён, аб'ектыўны працэс развіцця культуры Беларусі ў поўным і непарыўным кантэксце еўрапейскай цывілізацыі. У выстаўку мы ўключаем работы аўтараў, якія былі народжаны менавіта на зямлі, што ўваходзіць у сучасную Беларусь, а таксама прадметы мастацтва, створаныя выхадцамі з гэтых мясцін, але за іх межамі (праект Уладзіміра Шчаснага). Падкрэ-

сла, што ў гэтым сэнсе толькі два выключэнні: творы Ю.Пэна, заснавальніка першай беларускай школы жывапісу і рысавання, і народных мастакоў Беларусі незалежна ад месца іх нараджэння.

Гэта будзе агляд таго самага каштоўнага, унікальнага ды цікавага, у тым ліку і раней не бачанага глядачамі, што створана за мінулыя стагоддзі на нашай зямлі. У экспазіцыю, канешне ж, увайдзюць работы не толькі з фондаў уласна нашага музея, але і з 29 рэгіянальных скарбніц краіны, прыватных збораў, карпаратыўных

калекцый, у тым ліку "Белгазпрамбанка", уключаючы самыя апошнія яго набыткі: творы В.Ваньковіча, М.Шагала, Х.Судзіча, арыгінал кнігі Сімяона Палацкага "Жаэло праўлення". У дзень вернісажу глядач пабачыць і духоўную святыню Беларусі — знакаміты Крыж Ефрасіні Палацкай (рэканструкцыю, зробленую мастаком М.Кузьмічом), — і многія іншыя шэдэўры з часоў Візантыі ды "Бібліі" Францыска Скарыны. Словам, ніколі раней у адным месцы не збіралася такая буйная экспазіцыя работ беларускага мастацтва за дзесяць стагоддзяў. Для гэтага таленавітым дызайнерам з Мінска, Санкт-Пецярбурга і Вільнюса давялося папрацаваць над тым, як максімальна пашырыць — амаль у паўтара раза — экспазіцыйную плошчу ўсёго першага паверха і галерэй музея.

Да вернісажу будзе выпушчаны фундаментальны ілюстраваны альбом-каталог на трох мовах. Таксама маюць прадставіць так званы інавацыйны аўдыягід і флеш-каталог.

K

Бамонд: опера, балет

Пазаздросцяць і нашы класікі...

Рэпертуар Беларускага дзяржаўнага музычнага тэатра папоўніўся новым балетам — "Тысяча і адна ноч" Ф.Алірава. Азербайджанская класіка прадстаўлена цяпер на сталічных сцэнах творчасцю трох кампазітараў XX стагоддзя. Чым не сціслая энцыклапедыя, якой маглі б пазаздросцяць нават айчыныя класікі?

Надзея БУНЦЭВІЧ

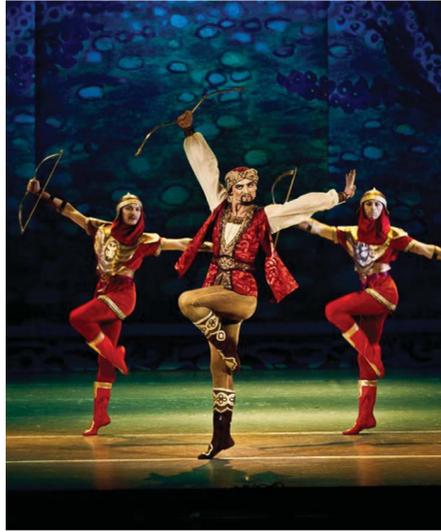
Пачатак традыцыі па шырокай прэзентацыі музыкі гэтай краіны быў закладзены тры з паловай гады таму, калі пры актыўным садзейнічэнні азербайджанскага боку ў тым жа тэатры з'явіўся сумесны праект — музычная камедыя "Вясельны кірмаш" ("Аршын мал алан") У.Гаджыбекава, напісаная ў 1913 годзе. Летась, увосень, наш Вялікі тэатр увасобіў сваю версію балета "Сем прыгажунь" К.Караева, партытура якога датавана 1952-м.

У што складаюцца тры гэтыя часткі? Магчыма, у гэтых тэкстах, слоўны асродак, дзе побач з хлесткімі рэкламнымі мантрамі, філасофскімі падмуркамі заўжыць прысутнічае ўласны космас, які мы ствараем з дапамогай абраных намі слоў.

Напрыклад: "святло", "вера" і "цішыня". Або: "выдумка", "вестка", "вечнасць".

K

Тысяча і адзін партрэт Усходу



Сцэна са спектакля "Тысяча і адзін партрэт".

Некаторыя непаразуменні ўнікаюць і пры сціслым "пераказе" балетнымі сродкамі самых казак Шахразадэ: усё ж харэаграфія павінна быць зразумелай без лібрэтных "падказак".

Але па балетнай спектаклі, пагадзіцеся, ходзяць не дзеля сюжэта. А з уласна танцавальным складнікам у спектаклі — усё ў парадку. Харэаграфія нельга назваць суперарыгінальнай — гэта даволі традыцыйная неакасіка, — але

звычайна тэатра. Артыстаў не пазнаць! І гэты датычыцца не толькі салістаў, але і кардэбалета. Цудоўная танцоўшчыца, Медзіна Аліева скрупулёзна папрацавала з салістамі і кардэбалетам. Справа не толькі ў прафесійнай ажыццёўленых класічных па. Зварніце ўвагу на тое, якімі выразнымі, літаральна "гаворачымі", сталі ў многіх рукі "змеі", якую мяккасць набыла жаночая глыстка (а гэта, да ўсяго, яшчэ і ўсходняя традыцыя, успрынятая нашымі артыстамі)! Да таго ж, пастаноўшчыца надзвычай умела размеркавала партыі. Даручыла кожнаму тое, што ў яго атрымалася лепш, апраўдала некаторыя недахопы, якія сталі ўспрымацца наўмысна іроній.

Ды самі партыі, нават цэнтральныя, не такія вялікія па працягласці, у іх не ставіцца за мэту выпрабаванне на трываласць, ажно да змору.

Вынік — выдатны! Усе танцуюць з асаблівай асападай, адчуваннем радасці, і гэты настрой чароўнай казкі-гульні перадаецца ў залу — яшчэ і дзякуючы крыху іррацыйнай сцэнаграфіі, калі, бы ў дзяцінстве, усё выявы на задніку выяўляюцца надта вялікімі (мастак-пастаноўшчык — Інара Асланава з Азербайджана).

Праўда, залішній здаецца канана ў пачатку другога дзея, на якой, бы на Ямелевай печы, героі ад'язджаюць за кулісы. Пастаянны пераапраананні дадаюць спектаклю тэмपरыму, адчування масавасці, хаця

добрый набытак для тэатра і публікі. А ў назве хаваецца падказка: глядзець яго можа на калі не тысячы разоў, дык больш за адзін — дакладна. А гэта шмат значыць!..

K

Contemporary art

Словы як аб'ект, як пароль ці як утылітарны сродак... Словы як гнуткая і пластычная форма, вартая ментальнага доўгавыстаўкі, рунога працы мастака з прыроднымі матэрыяламі — каменем, дрэвам, сплавам металаў, — з якіх ён "вызваляе" твор мастацтва. "Логасы. Тое, што робіць наша жыццё камфортным" — у гэтым праекце скульптара Канстанціна Селіханава ў Галерэі сучаснага мастацтва "У" паказаны словы, а дакладней — тое, што стаіць за імі. Яны, падобна да "мастацкіх" матэрыялаў, раскрываюць сутнасць праз кантэкст. Ці здольны мы сёння бачыць, адчуваць закладзеныя ў словах магчымасці? Або прывычаліся слізаць па іх паверхні? Праект прапануе звярнуць увагу на тое, чым з'яўляецца і можа быць слова.

Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ

Пакой Селіханава

Космас слова і яго паверхні

"Логасы. Тое, што робіць наша жыццё камфортным" складаецца з трох частак.

"Мастацкім" аб'ектам першай часткі становяцца словы-рэфрэны спажывецкага свету. Рэкламныя лозунгі, якія чуюм так часта, што тут жа забываемся на іх пасля прамаўлення, выведзены ў радках дзіцячага шрыфта: "Немагчымае магчыма", "Вось гэтага вартыя", "Вось што я люблю" і г.д. На адмысловым "барэльфе", плаціне яны атачаюць медальён з выявай чалавека, які стаіць да нас спінай. Гэта не хто іншы, як герой Анатоля Саланіцына — Письменник — з фільма Андрэя Таркоўскага "Сталкер". (На медальёне — частка кадра, калі яго персанаж едзе на дрывозе ў Зону.) Мы не бачым твару героя — толькі спіну ды патыліцу, і перад намі ўзнікае, лічы, прысутнасць яго адсутнасці. У дадзеным пасланні рэкламная з слоў становяцца

замест карціны для медытацыі мы скарыстоўваем словы. У "пакой" Канстанцін Селіханаў прапаноўвае свой алгарытм узаемаадзнення з логасамі. Напісаная чорнай фарбай на белых аркушах, словы тут "узнікаюць" у кантэксце сэнсаўтварэння, іх энергетычнай сілы і прыгажосці: "рытуал", "цішыня", "наперад", "вера", "сон", "доказ", "сіла пераканання", "усё"... Яны размешчаны ў адвольным парадку, рэпрэзентаваны і як тры мастацтва, і як праваднік да ўнутранага стану, які найменне да намераў, скіраванасцей, вібрашый.



Аўтар (першы злева) на выстаўцы. Фота Юрыя ВАЮБА

І трэцяя частка, якую можна было б назваць "Пакоем цішыні", адсылаючы да творчасці Марка Роткі. Толькі тут

K

(Заканчэнне. Пачатак на старонках 4 — 5.)

Мяркуйце самі: па статыстыцы, за мінулы год музеі горада наведана крыху больш за сорак тысяч чалавек. А колькі не наведана? Такую інфармацыю статыстыка не дае. Магчыма, бракуе добрай рэкламы, зручных указальнікаў. З гэтай нагоды, па словах Уладзіміра Кузубава, музей плённа супрацоўнічае з аддзелам гарвыканкама, які адказвае за турызм: зараз сумесна распрацоўваецца канцэпцыя па турыстычных знаках і інфармацыйных бігбордах, каб сарыентаваць гасця ў гарадской прасторы. Толькі ці дапаможа гэтая канцэпцыя турысту, што гіпатэтычна прыедзе ўжо ў маі на Чэмпіят свету па хакеі? Відаць, не, бо ці паспеюць яе ўвасобіць?

Дарэчы, акрамя гарадскіх указальнікаў, для турыстаў вялікае значэнне маюць не столькі цікавыя экспанаты ў музеі, колькі арыгінальныя сувеніры. У той жа час, на думку Уладзіміра Кузубава, на сувенірнай прадукцыі музей асабліва не ўзбагачаецца. Але кіраўнік музейнай сістэмы Оршы згодны, што галоўнае ў такой прадукцыі — пакінуць матэрыяльны ўспамін гасцю. Таму няхай сабе пакулі і не створана асобных сувенірных крам пры музеях, але ў кожным з іх можна набыць тое-сёе для душы, чым, дарэчы, мы і скарысталіся.

З пераліку запатрабаваных музейных паслуг, пра якія казаў нам спадар Кузубаў, адзначаем цікавы падыход да папулярнай у розных установах культуры арганізацыі вяселляў. У Оршы яно двух тыпаў: шляхецкае — праводзіцца ў колішнім езуіцкім калегіуме, і народнае — у этнаграфічным музеі “Млын”. Да яго і скіраваліся.

Што прапануе “Млын”?

“Млын” калісьці быў сапраўды млыном, пабудаваным у далёкім 1902 годзе. Ён і цяпер пануе па-над Дняпром. Але ўжо як музей..... Гаспадыня тут — Наталля Антаневіч.

Музей размясціўся на трох паверхах. У першай частцы экспазіцыі, якая носіць назву “Хлеб наш надзённы”, прадстаўлены прадметы, якія раней выкарыстоўвалі сяляне пры пасяўных работах і ў працэсе жніва. Акрамя гэтага, можна ўбачыць і цікавосткі з побытавых рэчаў, што могуць распавесці пра звычайныя будні беларускага сялянства ў XIX стагоддзі: бочкі, узоры тавараў, якія

Акцыя “К”:
журналісцкі аўтапрабег
па СДК і не толькі



Па модусе “дзесьці густа, дзесьці пуста”



Млын і будынак колішняга езуіцкага калегіума — элементы музейнай інфраструктуры Оршы.



сяляне вывозілі на кірмаш... Другая частка экспазіцыі — “Святло душы і таленту” — размяшчаецца на другім паверсе і дэманструе ўзоры рамеснай творчасці XIX — пачатку XX стагоддзя, а таксама прадметы, якія адлюстроўваюць духоўную культуру. У экспазіцыі можна ўбачыць велізарную колькасць вышываных ручнікоў, якія ўражваюць сваімі ўзорамі ды расфарбоўкамі. Немалую гістарычную каштоўнасць уяўляе калекцыя традыцыйных

нацыянальных жаночых строяў. З вырабаў сучасных майстроў вылучаюцца абразы ручной работы, якія стварыла аршанская мастачка. Але наша вока зацікавіла разная драўляная скрынка, прымацаваная да сцяны. Думаці, што таксама выраб нейкага самародка. Аказалася, гэта ўдала замаскіраваны вогнетушыцель. У выніку — і тэхніка бяспекі на належным узроўні, і аўтэнтчная атмасфера захавалася.

На ніжнім ярусе музея, прызначаным пад часовыя выстаўкі, нам прыглынуліся кафля са старадаўнім шляхецкім гербам, а таксама корак ад піўной бутэльні XIX стагоддзя — сведчанне пра бровар Вайнберга ў Оршы.

Усё гэтае багацце народнай культуры дэманструецца ў рознай форме — у залежнасці ад патрабаванняў узроставай груп. Прадугледжаны ў “Млыне” і інтэрактыўныя экскурсіі-падарожжы ды гульнёвая форма.

скімі дызайнерамі, і не менш прыгожыя — распрацаваныя ў народным стылі, — а таксама сурвэткі ды дыванкі. Прыемным стала і тое, што супрацоўніца крамы, да якой даваяло звярнуцца, выдатна арыентаецца ў беларускіх узорах.

Здзівіла хіба толькі назва крамы, якая цяпер мае шылду не “Аршанскі лён”, а “Віцебскі лён”. Такое найменне, можа, і дадало салід-

На людным месцы

Хто ты, кандыдат?

Бібліятэка — адзін са складнікаў прававой адукцыі насельніцтва. Асаблівую значнасць кірунак набывае пад час выбарчых кампаній. У Ашмянскай гарадской бібліятэцы № 1 назапашаны досвед працы, які садзейнічае павышэнню грамадзянскай і палітычнай актыўнасці выбаршчыкаў.

АШМЯНЫ

Залогам поспеху гарадской бібліятэкі ў падобнай рабоце з’яўляецца паўнацэнны фонд. Аператыўны пошук інфармацыі па выбарчым праве забяспечваюць выдзеленыя ў картатэках рубрыкі, папкі: “У дапамогу выбаршчыку”, “Выбаршчыкам — пра кандыдатаў”, “Куток выбаршчыка”... Істотна пашыраюць магчымасці аператыўнага і якаснага доступу да інфарма-

цыі такія сайты, як Нацыянальны прававы інтэрнэт-партал Рэспублікі Беларусь, банк законаў нашай краіны, прававы форум ды іншыя.

Па запыхах карыстальнікаў вядзецца падбор, пошук дакументаў, артыкулаў з перыядычных выданняў, складаюцца спісы літаратуры.

Асаблівая ўвага ў гарадской бібліятэцы надаецца рабоце з тымі, хто галасуе ўпершыню. Змястоўна прайшоў Дзень маладога выбаршчыка “Я іду на выбары”. Для такой катэгорыі наведвальнікаў была падрыхтавана літаратура па тэме “Дзяржаўная маладзёжная палітыка”. У рамках Дня маладыя выбаршчыкі здзейснілі падарожжа ў гісторыю беларускіх дэмакратычных выбараў, знайшлі адказ на пытанне “Што такое мясцовае самакіраванне?”, азнаёміліся з афіцыйным сайтам Прэзідэнта краіны.

Людміла ЗАРЭЦКАЯ, загадчык Ашмянскай гарадской бібліятэкі № 1

У 1992 годзе, па ініцыятыве аддзела культуры Буда-Кашалёўскага райвыканкама і ў адпаведнасці з рашэннем Старабудскага сельсавета, адкрыўся Старабудскі дом-музей народнай медыцыны.

БУДА-КАШАЛЁЎШЧЫНА

І тады прыйшла траўніца...

Работу ўстановы з дня яе заснавання ладзіць бібліятэкар першай катэгорыі і вядомая траўніца Ніна Сярэбраная. Веды пра зёлкі перадала ёй маці — Ганна Іванаўна Хомчанка. Дапамагла і спецыяльная літаратура. Было створана аматарскае аб’яднанне “Здароўе ў нашых руках”, куды апрача Хомчанка ўвайшлі яе муж, дачка, а таксама дырэктар мясцовага СДК Алена Дзмітрэчкова.

Да аматарскага аб’яднання падключаецца і фельчарска-акушэрскі пункт. Сумесна распрацоўваюць планы пасаджэнняў, лекцый, гутарак. У Доме народнай медыцыны любога ахвотнага навучаць лячыцца, да



што валодаюць ведамі нетрадыцыйнай медыцыны, якая пастаянна ўдасканальваецца.

Што можна ўбачыць у музеі? Зёлкі, рассартаваныя па лекавых здольнасцях. Кожны збор мае сваё прызначэнне, канкрэтны рэцэпт. Прэзентуецца каля 30 відаў такіх

прыкладу, ягадамі. Тут пастаянна праходзяць цырымоніі дэгустацыі фітагарбат, сустрэчы ля самавара, віктарыны на веданне зёлак. Вывучаюцца метадыка гатавання лекавых адвараў, афармленне расліннага інтэр’ера.

Такім чынам, у Старой Будзе не толькі збіраюць ды гатуюць лекавыя расліны, але і наладжваюць сувязі з людзьмі,

збораў. Ёсць і карта-схема распаўсюджвання траў на тэрыторыі сельсавета, вядзецца картачка мясцовых траўнікаў.

Людміла МЕЛЬНИКАВА, вядучы метады па народных традыцыях і абрадах Гомельскага абласнога цэнтру народнай творчасці
На здымку: зёлкавыя зборы ў Старабудскім доме-музеі народнай медыцыны.

наці, ды толькі раскручаны раней і ўжо вядомы далёка за межамі Беларусі брэнд пачынае забывацца. Гэта скажа любы маркеталаг. Як і тое, што дзеля шырокай раскруткі "льняныя" святы трэба ладзіць у шырокім фармаце сумесна з народнымі майстрамі, арганізацыяй не толькі выязнага продажу, але і майстар-класаў па ткацтве, адмысловай шоу-праграмай. І запрашаць на такія святы не толькі мясцовых жыхароў, але і патэнцыйных інвестараў. Аднак "Беллепраму", як кажуць, відней.

Згядка пра "Льны беларускія"...

У 2008 годзе "К" напісала пра падрыхтоўку Оршы да Рэспубліканскага фестывалю-кірмашу працаўнікоў вёскі "Дажынкi". Менавіта тады з дапамогай комплекснай дзяржпраграмы мясцовы **езуіцкі калегіум** пераўтварыўся ў культурна-адміністрацыйны цэнтр. Тут размясціўся не толькі аддзел культуры, але і Дзіцячая бібліятэка імя Уладзіміра Караткевіча, залы для прэс-канферэнцый, Мастацкая галерэя народнага мастака Беларусі Віктара Грамыкі, зала для афіцыйных прыёмаў, кавярня... А суседняя бурса стала Домам рамёстваў з салонам па продажы твораў традыцыйнага народнага мастацтва.

Мы агледзелі ўсё, і гэтак "ўсё" нас бязмежна ўразіла. Вытанчаная строгасць залаў караткевічаўскай бібліятэкі, утульнасць кавярні, шматжанравасць Дома рамёстваў, светлаколеравая магічнасць Галерэі Віктара Грамыкі...

Віктар Аляксандравіч неяк распавядаў "К", як хваляваўся пры адборы сваіх карцін, якія меўся дарыць аршанскай галерэі. У выніку трапілі сюды, бадай, лепшыя творы жывапісца, у тым ліку і варыяцыя знакамітых ды канцэптуальных для беларускага мастацтва "Ільноў беларускіх". Ёсць тут палотны, прысвечаныя партызанскай малодасці мастака, паваеннаму жыццю нашай краіны. І нават у пахмурны дзень галерэя літаральна выпраменьвае нейкае гаючае святло...

Чарговы раз у якасці высновы гэтага раздзела публікацыі мы згадваем пра тое, што далёка не ў кожным нашым горадзе працуе карцінная галерэя. Вось



Уладзімір Кузубаў.



Сацыякультурны аб'ект у аграгарадку "Рудкаўшчына".



Наталія Анганевіч.



Арыгінальны спосаб размяшчэння вогнегасіцеля.

Орша дамаглася такога статусу. Працэс не быў лёгкім, але вынік дадаў да мастацкага аблічча Оршы яшчэ адну адметную рысу...

(Не)лірычнае адступленне
Аўгэна Рагіна

Некалькі гадоў таму пабываў у складзе беларускай дэлегацыі на Днях нашай нацыянальнай культуры ў Санкт-Пецярбургу. У ліку іншых бясконцых цікавостак Паўночнай Пальміры агледзеў і гасцявы пакой у Смольным, дзе прадстаўнікоў Беларусі сустракаў намеснік мэра горада на Няве. (Стрыманае галандскае барока, упадабае яшчэ Пятром I, неяк не пераконвала.) Дык вось, па ўбранстве і афарміцельскім дызайне зала тая, па маім перакананні, значна саступае пакою для афіцыйных гасцявых сустрэч у Оршы. На сценах нашай залы — партрэты вялікіх князёў. У памылковай грувасткасці цяжкай драўлянай мэблі — грунтоўнасць і абдуманасць любога лёсавызначальнага рашэння...

Пра перспектывы развіцця ўстаноў культуры Дрыбінскага і Мсціслаўскага раёнаў Магілёўшчыны чытайце ў наступных нумарах "К".

Мадэльнасць Рудкаўшчыны

І напрыканцы музейнага аповеду — невялічкі клубны "акорд"... Уявіце сабе карціну: па левы бок ад шашы месціцца аграгарадок "Рудкаўшчына" Горацкага раёна, з правага — дамiнуе адна толькі клубная ўстанова. І ў такой "дыспазіцыі" крыецца вялікі сэнс. Летась здадзены СК (для статусу СДК у вёсцы насельніцтва не стае) выглядае, як магнацкі палац пасярод пустака і імшараў. Ён дамiнуе па гэты бок невялічкай вёскі, бо адказвае не толькі за культуру, але і за захаванне гэтай самай вёскі. Танiраванае шкло, грунтоўны пандус для інвалідаў, цеплыня памяшканняў, душавая, узорныя прыбiральні (у тым ліку і для інвалідаў), зала больш чым на паўсотні наведвальнікаў, лепшая ў раёне апаратура і новы баян — такога багацця не мае іншым разам і Палац культуры абласнога цэнтру. Як жа выкарыстоўвае такую матэрыяльную базу персанал?

Агульнае (не)лірычнае адступленне

Вы заўважылі, што сённяшняя публікацыя не мае асаблівых крытычных заўваг? Доўга спрачаліся, ці пісаць пра тое, што бібліятэкарка і клубніца спазніліся прыйсці на працу пасля абеду на пятнаццаць хвілін. Доўга спрачаліся, але вырашылі напісаць, хоць і не ўказаўшы канкрэтную ўстанову. І толькі з той прычыны, што за гэтыя пятнаццаць хвілін у бібліятэку ды клуб ніхто з вясцоўцаў так і не завітаў. І наша журналісцкая логіка тут нескладаная: мо таму і не было наведвальнікаў, што спазненне — ледзь не плановае. Так можна дайсці да таго, што вясцоўцы і за цэлы дзень на культурны каштоўнасці не пакваляцца. Але ж вельмі шкада такую прыгажосць зачыняць з-за непатрэбнасці...

К

Фота аўтараў

На людным месцы

"Настальгія" — гэта...

У Віцебскай вобласці прайшоў XII Абласны агляд-конкурс клубаў "Ветэран" і ветэранскіх творчых калектываў "Не старэюць душой ветэраны" ў рамках Рэспубліканскага фестывалю народнай творчасці ветэранскіх калектываў. Праведзены ён, сярод іншага, у мэтах развіцця ды папулярызацыі традыцыйна-аматарскай творчасці ветэранскіх калектываў Віцебшчыны і прысвечаны 70-годдзю вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

ВІЦЕБШЧЫНА

Арганізатарамі агляду-конкурсу выступілі галоўнае ўпраўленне ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі ды абласны метадычны цэнтр народнай творчасці.

Праграма прадугледжвала выступленні ветэранскіх калектываў і сольных выканаўцаў. Абавязковай умовай было выкананне твораў аб Вялікай Айчыннай вайне (або напісаных у гады вайны). Журы правяло агляд па некалькіх зонах: у Віцебску і Оршы, а таксама ў пасёлках гарадскога тыпу — Коханаве Талачынскага раёна і Шаркаўшчыне.

У аглядзе цягам трох конкурсных дзён прынялі ўдзел 57 калектываў мастацкай самадзейнасці з устаноў культуры ды іншых арганізацый, а таксама больш за 60 сольных выканаўцаў. Прызавыя месцы размеркаваліся наступным чынам: Гранпры атрымалі народны вакальны ансамбль "Настальгія" Культурна-дзелавага цэнтру "Першамайскі" Віцебска і хор ветэранаў "Залатыя гады" Докшыцкага ГЦК.

Андрэй СТРУНЧАНКА,
вядучы метадыст Віцебскага абласнога метадычнага цэнтру народнай творчасці

Прастаўнікі трох беларускіх брэндаў — LSTR, "Важны Гусь", "КУТ" — распавялі ў Гродне, чаму мы хочам апранаць сваё, прынамсі, павінны да гэтага імкнуцца, у ідэале. Кожны з наведвальнікаў таксама змог даведацца пра філасофію беларускаарыентаванага брэнда адзення і пра сакрэт яго поспеху.

ГРОДНА

Апранай сваё!

Пра гродзенскую імпрэзу распавяла яе каардынатар Хрысціна Марчук:

— Мы лічым прадукцыю гэтых брэндаў паўна-вартасным культурным прадуктам, які нясе моцныя эмоцыі, моцны пасыл. Мы абмяркоўвалі, ці магчыма наладзіць масавую вытворчасць такога адзення. Ці могуць быць гэтыя рэчы канкурэнтаздольнымі супраць распаўсюджанага шопінгу ў Беластоку або ў Вільнюсе? Відавочна, што патрэбна дэманстраваць сваю беларускасць, абыграваць тэмы з гісторыі, мастацтва, міфалогіі, нашы арнаменты. Усё тое проста лунае ў паветры! І хацелася б, каб такіх рэчаў станаўлася больш, каб кола вытворцаў пашырылася, каб яны між сабой канкурыравалі ды паляпшалі якасць вытворчасці, а людзі — усё гэта куплялі...

Андрэй МЯЛЕШКА
Гродна

Ніхто не прайграў

Днямі адбыўся фінал гарадскога конкурсу "Школа бяспекі". Дзеці з дзевяці раёнаў сталіцы прадэманстравалі свае веды па школьным прадмеце "Асновы бяспекі жыццядзейнасці".

Права ўдзелу было прадастаўлена 81 пераможцу першага тура, які праводзіўся сярод вучняў агульнаадукацыйных навучальных устаноў сталіцы, удзельнікаў Беларускай маладзёжнай грамадскай арганізацыі ратавальнікаў-пажарных. Удзельнікі, якія прайшлі ў другі этап конкурсу (гэта 17 чалавек), выступалі па загадзя выбраных імі тэмах. На трэцім этапе ўдзельнікі выбіралі білет з апісаннем сітуацыі. Пасля чытання білета на абдуманне алгарытму дзеяння ў надзвычайнай сітуацыі давалася не больш за трыццаць хвілін. Кожны ўдзельнік рашаў і агучваў адну задачу па сітуацыі. Старшакласнікам прапаноўваліся пытанні, якія датычыліся надзвычайных сітуацый прыроднага і тэхнагеннага характару, аховы жыцця і здароўя. Навучэнцы 5 — 7 класаў дэманстравалі свае веды па выкананні правільнага бяспекі ў лесе, на дарозе, на вадзе. Сур'ёзнымі былі і заданні для наймалодшых удзельнікаў.

Пераможцы ўзнагароджаны прызамі ды падарункамі. Цяпер, праз месяц, яны будуць прадстаўляць каманду Мінска на рэспубліканскім узроўні.

Тацяна БЫЧАНОК,
спецыяліст групы прапаганды і навучання Савецкага РАНС г. Мінска

Колішні Ізяслаўль — Заслаўе — стаў горадам-спадарожнікам Мінска і рыхтуецца сёлета да Дня беларускага пісьменства. Мы шукалі фактары, якія спрыяюць развіццю культуры ў ім, і прычыны, што перашкаджаюць Заслаўю стаць рэальным цэнтрам беларускага турызму.

Пачнём з Гісторыка-культурнага музея-запаведніка "Заслаўе". Тэрыторыя яго складае 113 га, бо археалагічныя ды гістарычныя помнікі ёсць і ў горадзе, і ў яго ваколіцах. Рыначная плошча, з якой разам з дырэктарам установы Мікалаем Паграноўскім пачалі вандроўку, узнікла яшчэ ў сівую даўніну. Побач — касцёл Нараджэння Найсвяцейшай Дзевы Марыі, закладзены ў 1625-м. Віднеецца і вежа колішняга Кальвінскага збору, які Ян Глябовіч фундаваў у XVI стагоддзі. Можна прайсціся далей, да хаты завозніка, дзе спыняліся пасяляльцы мо сто гадоў таму...

папулярнасцю музей карыстаецца сярод замежнікаў у расіян, асабліва ў летні час. Нашы ўсходнія суседзі ўпадабалі этнаграфічны комплекс: маўляў, у іх такога амаль не засталася. Наведваюць Заслаўе і турысты з ЗША, Галандыі, Германіі...

Мы падымаемся на другі паверх, каб паглядзець экспазіцыю "Музыка вячорак", прысвечаную станаўленню і заняпаду вясельнага ансамбля на Беларусі. Тут можна ўбачыць велзарную колькасць аўтэнтчных, самаробных інструментаў, вырабленых на працягу XX стагоддзя, і, урэшце, пачуць: пад час экскурсіі гучаць запісы музыкаў.

Сустракаюцца тут і экспанаты з унікальнай гісторыяй, як, да прыкладу, кларнет, які ў 1914 годзе нямецкі афіцэр падарыў беларускаму жалеішчыку: відаць, пад уражаннем ад майстэрства селяніна ў музыцы. Такім чынам, нетутэйшыя інструменты таксама калі-нікала ўзбагачалі традыцыйны квартал: скрыпка, цымбалы, гармонік ды бубен.



На Чорнай Гары з'явіцца капліца ў памяць пра княгіню Рагнеду.

3 кларнетам — на вячоркі

Акрамя гарадскіх шпацыраў, можна завітаць у этнаграфічны комплекс "Млын і кузня". Там праходзіць тэатралізаваная экскурсія "У госці да пані Зосі", дзе частуюць вясковымі прысмакамі і спраўляюць абрады. У Музеі міфалогіі і лесу дзяцей знаёмяць з архаічным успрыняццем свету нашых продкаў, а побач месціцца музей "Дот" — агнявы пункт часоў Вялікай Айчыннай.

Адпраўны пункт знаёмства з музейным Заслаўем — габеленая зала, дзе распавядаюць пра вытокі беларускай дзяржаўнасці, зараджэнне горада і прыняцце хрысціянства. З тых часоў захавалася гарадзішча "Замэчак". Археалагічны помнік складаецца з рэштак умацавання X ст. і мемарыяла да 1000-годдзя стварэння першай на Беларусі праваслаўнай епархіі.

"Турысты прыязджаюць паасобку ды групамі", — кажа малодшы навуковы супрацоўнік аддзела музейнай педагогікі Маргарыта Трапезнікава. Нявялікай

Побач з "Музыкай вячорак" месціцца зала часовых выставак, дзе якраз рыхтуецца да адкрыцця чарговая экспазіцыя. "У нас бесперапынны канвеер: адна выстаўка здымаецца — тут жа манціруецца наступная", — каментуе суразмоўца.

Але... На гэтым экспазіцыйныя плошчы заканчваюцца. Высвятляецца, скажам, што з прычыны адсутнасці памяшкання найбуйнейшая ў Беларусі калекцыя маляваных дываноў захоўваецца ў фондах і не экспануецца...

Кінаперспектывы

У гутарцы з навуковым супрацоўнікам Ігарам Жалтковым даведаўся, што, аказваецца, прытоку індывідуальных турыстаў паспрыяла рэклама ў Інтэрнэце і праца ў сацыяльных сетках. "А вось сайт крыху састарэў, — мяркуе Ігар Міхайлавіч. — Калі ён пяць-сем гадоў таму рабіўся, дык быў досыць неблагі, але зараз выглядае архаічна".

Заслаўскія краявіды прывабліваюць кінематаграфістаў. Так, Алег Лукашэвіч



Супрацоўніца музея Тамара Гудыно з гармонікам "пэтраградкай".



Мастацкая рэканструкцыя В.Станішчанаўскага замка Глябовічаў паводле матэрыялаў Ю.Зайца.

Ідэй на шэсць музеяў

Але гэта — затратна і... нерэальна?



Маргарыта Трапезнікава ў габеленай зале.



Хата завозніка.



Турыст можа трапіць і ў філіял "Дот".

здымаў тут фільм "Эпоха: Парыжская школа жывапісу. Мастакі з Беларусі". А ад апошняга беларуска-літоўскага праекта ў комплексе застаўся чорны плот з варотамі, які вырашылі пакінуць.

— Да нас звяртаюцца і мас-медыя, і кіно, — далучаецца да размовы Мікалай Паграноўскі. — Я сам колішні супрацоўнік "Беларусьфільма", і разумею, што супрацоўніцтва важнае для таго, каб, па-першае, Заслаўе было зафіксавана на экране, а па-другое, каб зарабіць дадатковыя сродкі для ўстановы...

Карта-раскладанка і капліца Рагнедзе

Заслаўе сёлета прымае Дзень беларускага пісьменства, і свята мае даць дадатковы імпульс развіццю інфраструктуры музея-запаведніка. Так, да гэтай даты плануецца выпусціць багата сувенірнай прадукцыі з выявамі архітэктурных помнікаў, музейных аб'ектаў і краявідаў Заслаўя: магніты, кубкі, пакеты, футболкі, карту-раскладанку, буклет на трох мовах і каталог музычных інструментаў. На апошні, праўда, грошы пакуль не знойдзены.

Да свята ў царкве Праабражэння Гасподняга (колішнім Кальвінскім зборам) будзе заменена дахоўка. Пад час абмеркавання рэстаўрацыйнага праекта паступалі прапановы пакрыць архітэктурны помнік металам, але абралі варыянт з керамікай. "І гэта абсалютна правільна, — лічыць Мікалай Паграноўскі. — Кальвінскі збор — аб'ект Заслаўя нумар адзін і таму мусяць захоўваць максімальна аўтэнтчнае аблічча. Пагадзіцеся, металічная дахоўка — гэта ўсё ж такі здабытак дваццатага стагоддзя, а не янаццатага".

11 сакавіка на сустрэчы ў Мінаблвыканкаме было вырашана ўстанавіць да Дня пісьменства ў Заслаўі памятник і ўяны знак. Стварэнне першага — за скульптарам Аляксандрам Прохаравым, дэканам мастацкага факультэта Акадэміі мастацтваў, ды архітэктарам Сяргеем Багласавым (выяву твора "К" друкавала ў № 11). Уяным знакам зоймуцца Аляксандр Батвінён і архітэктар Армен Сардараў. Таксама ў Заслаўі мяркуецца ўсталяваць скульптуру Ігара Засімовіча і Кацярыны Зантары, прысвечаную беларускаму алфавіту.

З падзей Дня пісьменства-2014 адзначаны наступныя. Мясовая дзіцячая бібліятэка адгэтуль будзе насіць імя пісьменніка Хвядоса Шынклера, які нарадзіўся і нейкі час жыў у Заслаўі. З'явіцца памятнаы шылды Яну Глябовічу, Антонію Пшаздзецкаму, датычным да гісторыі горада. На Чорнай Гары ўсталяюць капліцу — памятник знак, прысвечаны княгіні Рагнедзе. Ужо завяршыўся першы этап міні-конкурсу на лепшы помнік князю Ізяславу. Створаць і часовую выстаўку пад працоўнай назвай "Дзесяць стагоддзяў гісторыі".

Адбудуцца і гаспадарчыя работы: рэканструкцыя і рамонт фасадаў ды інтэр'ераў будынкаў, добраўпарадкаванне замацаваных за музеем тэрыторый, устаноўка інфармацыйных стэндаў, бігбордаў і ўказальнікаў.

Відаць, не ўбачыць свет альбом-каталог "Заслаўе ў выяўленчым мастацтве". Замест яго з'явіцца сацыяльнае выданне пра горад.

— Тое, што я прапаноўваў, — іншая кніжка, — кажа Мікалай Паграноўскі. — Заняўшы пасаду ў музеі, адразу ўгадаў, што існуе шмат выяў Заслаўя ў жывапісе, графіцы і нават у скульптуры... За дзевяць гадоў я назапасіў каля трохсот твораў выяўленчага мастацтва, прысвечаных гораду...

Росшукі адбываліся са спадзяваннем, што калі-небудзь у Заслаўі адкрыецца мастацкая галерэя. Агулам жа музейнай устаноўай з 1986 года сабрана каля 17 тысяч экспанатаў, якія складаюць 29 калекцый (археалогія, жывапіс, графіка, ткацтва, адзенне, метал, кераміка, фатаграфія ды іншыя). На думку супрацоўцы, з гэтых калекцый можна стварыць яшчэ як мінімум шэсць музеяў...

Статус маецца, але...

Праблемы з экспазіцыйнымі плошчамі — не адзінае, што турбуе Мікалая Паграноўскага сёння: "Справы ў музея-запаведніка значна пагоршыліся з наданнем Заслаўі статуса горада-спадарожніка Мінска. Пераход ад абласнога падпарадкавання да раённага прыкметна зменшыў бюджэт установы. Сродкаў іншым разам не хапае на аплату камунальных паслуг — даводзіцца даплачваць з пазабюджэту".

Крыху паправіць становішча мусяць вераснёўскі Дзень беларускага пісьменства, але праблемы, якія існуюць гадамі, сёлетняе свята, вядома, не вырашыць: "Сітуацыя не зменіцца да таго часу, — мяркуе Мікалай Паграноўскі, — пакуль людзі не зразумеюць, што правінцыя мае права жыць гэтак жа, як і сталіца. Правінцыя ж, па сутнасці, можа існаваць у адміністрацыйным сэнсе, але ніяк не ў культурным". Мікалай Міхайлавіч узгадвае горад Панявешчы. Сёння ён быў у Літве паводле колькасці жыхароў, але ў часы стварэння там драматычнага тэатра быў мястэчкам. Стаў жа вядомы на ўвесь свет дзякуючы культурнаму брэндру.

Візітоўкай Заслаўя магло б стаць аднаўленне замка Глябовічаў, але мясцовыя чыноўнікі не падзяляюць такой думкі, бо яно патрабуе вялікіх інвестыцый. Ужо дзевяць гадоў вядзецца ліставанне з міністэрствамі. Урэшце, сітуацыя можа быць паспрыяць інвестар. Але ж яго няма...

...Заслаўе мае магутны патэнцыял, пра што сведчыць вялікая турыстычная ўвага: "Мы часам не паспяваем прыняць усіх турыстаў, — адзначае дырэктар. — Калі прыязджаюць цягам дня, скажам амуона, дзесць-дваццаць аўтобусаў, проста не хапае супрацоўнікаў. Трэба яшчэ шукаць людзей, якія маглі б дадаткова дапамагчы нам". Пры гэтым, пашыраць штат Паграноўскі не мае права. Больш за тое: у красавіку чакаюцца скарачэнні на 20 працэнтаў. Аптымізацыя...

Ігар Мыслівец, студэнт Інстытута журналістыкі БДУ

Тады ўжо лепш "Кулёк шчасця", або Пра што пыталіся студэнты ў рэктара?

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 6.)

— Усё залежыць ад кіраўніка той установы, куды вы трапілі на практыку. Вось на факультэце інфармацыйна-дакументных камунікацый работа гэтая наладжана добра. Студэнты на практыцы займаюцца канкрэтнай справай, зарэкамендоўваюць сябе, у большасці выпадкаў потым трапляюць туды на працу. Калі ж закасянелы кіраўнік лічыць, што студэнт-практыкант павінен чай яму гатаваць... Калі вы трапіце ў падобнае становішча, звяртайцеся да дэкана ці да мяне, мы памянем вам месца практыкі. Іх сёння хапае.

— Сталоўка — гасразліковае прадпрыемства, што дзейнічае на прынцыпах самаакупнасці. Таму заробкі — малыя, кадравыя праблемы — пастаянныя. Правяраем работу сталоўкі рэгулярна, ловім работнікаў на нядобрасумленнасці — выганяем з працы. Галаўны боль — пастаянны. Давайце вырашаць праблему студэнцкага харчавання разам з вамі. Мо варта стварыць піцэрыю? Я не супраць.

— Я выпускнік — будучы бібліятэкар. Хвалюе тэма размеркавання. Прышоў запыт з Пінска. Мой будучы сярэднямесячны заробак — 1 мільён 900 тысяч рублёў. Зараз вучуся і падпрацоўваю, часу на падпрацоўку выкарыстоўваю ўдвай менш, чым будзе ў Пінску, але зарабляю паўтара мільёна рублёў. Пытанне: як жыць?

— Пытанне філасофскае. Так, заробак у маладога спецыяліста маленькі. Але, зразумейце, працадаўца паведамляе вам пра будучы аклад. Ёсць жа самыя розныя формы заахвочвання, сацыяльных выплат. Насамрэч вы будзеце атрымліваць у месяц недзе 2 мільёны 700 тысяч. Таксама мала, але з нечага трэба пачынаць...

— Ці зменіцца палітыка размеркавання?

А ўсе кажучь: "Кулёк" ...

— Я наконт адпрацовак у інтэрнаце, без якіх туды проста не заселішся. Між тым, такую працу можна назваць прымусовай, а апошняя забаронена 13-м артыкулам Працоўнага кодэкса...

— Безумоўна, прымусовая праца забаронена. Мы з пашанай ставімся да Працоўнага кодэкса. Але ж ёсць нормы кодэкса Грамадзянскага, якія дэкларуюць прынцыпы свабоды заключэння дамовы, падпісанай вамі яшчэ на пачатку навучання. Менавіта там і ідзе гаворка пра адпрацоўкі. І гэта — не капрыз інтэрнатаўскага каменданта: трэба падтрымліваць элементарны парадак у пакоях, на прылеглай тэрыторыі. А тут ніякіх прыбіральшчыц не хопіць. Так што спадзяёмся і на вашу супрацу. Тым больш, кожны ахвотны студэнт універсітэта забяспечаны інтэрнатаўскім адносна таннім жыллём. І толькі наша ВНУ можа гэтым пахваліцца. Так што я — за раўнапраўнае партнёрства, заснаванае на грамадскіх інтарэсах.

— Ходзяць чуткі пра аб'яднанне ВНУ сферы культуры. Як вы да іх ставіцеся?

— Колькі працую, столькі пра гэта і чую. Пакуль гаворка пра аб'яднанне не вядзецца.

— Калі комплексна вырашыцца пытанне са сталоўкай? Маюцца на ўвазе недавага страў, неадпаведнасць іх складу, заяўленым у меню, непрафесіяналізм супрацоўнікаў...

"Хутка я траплю на сваю першую азнаямленчую практыку. Але ад многіх дасведчаных ды ініцыятыўных студэнтаў мінулых гадоў чуў, што буду адсылаць на практыцы факсы... Чаму ўстанова, прызначаная даць мне хоць нейкія навыкі, застаецца да мяне абыякавай? Я не хачу рассылаць факсы!"

— 30 працэнтаў выпускнікоў застаецца ў Мінску, 70 — працуе ў рэгіёнах. Гэтую прапорцыю мы захаваем. Пастараюся, каб гэтыя 30 "мінскіх" працэнтаў працавалі ў новай якасці, атрымлівалі годныя рабочыя месцы па спецыяльнасці і ў адпаведнасці з пажаданнямі. Той, хто з бюджэтнікаў адмаўляецца ад двухгадовай адпрацоўкі, кампенсуе рэальны кошт адукацыі: прыкладна 120 мільёнаў рублёў.

— Чаму ва ўніверсітэце ёсць царкоўны шапік і няма медпункта ці аптэкі?

"На аднаго менеджара — тры заяўкі. Забірае іх, у асноўным, Мінск. А, да прыкладу, Касцюковічы крыўдзяцца і крытыкуюць мяне за тое, што гадамі не даём туды спецыялістаў.

Менеджар — не кіраўнік, а чалавек, кампетэнтны ў прававых, эканамічных, рэкламных пытаннях... Пры вялікіх наборах мы не прыхоўваем сваю камерцыйную скіраванасць. Спецыяльнасць запатрабавана сярод студэнтаў-платнікаў".

— Медпункт знаходзіцца ў інтэрнаце № 1, там пастаянна дзяжуряць фельчары... Наконт царкоўнага шапіка... А каму і калі перашкодзіла вера?

— Двухгадовая адпрацоўка будзе павялічвацца да пяці гадоў?

— Не блытайце: пяць гадоў — абавязковы тэрмін адпрацоўкі для мэтавікаў.

— Вучуся на кафедры менеджменту і сацыякультурнай дзейнасці. Набор на спецыяльнасць, як я разумею, — неабмежаваны. На патоку — больш за 70 студэнтаў, узровень асобных з якіх выклікае сумневы, бо пішуць з памылкамі. Ці не ўплывае гэта на якасць навучання? Жорсткага адбору няма. За гады навучання адлічылі толькі двух студэнтаў, і тое — за ненаведванне. А дыпламы ў нас будуць аднолькавыя. І ўвогуле, менеджар сацыякультурнай сферы — хто гэта?

— Чалавек з вялікай літары. На аднаго менеджара — тры заяўкі. Забірае іх, у асноўным, Мінск. А, да прыкладу, Касцюковічы крыўдзяцца і крытыкуюць мяне за тое, што гадамі не даём туды спецыялістаў. Менеджар — не кіраўнік, а чалавек, кампетэнтны ў прававых, эканамічных, рэкламных пытаннях... Пры вялікіх наборах мы не прыхоўваем сваю камерцыйную скіраванасць. Спецыяльнасць запатрабавана сярод студэнтаў-платнікаў. Больш за тое: яны пераводзяцца да нас з іншых прэстыжных ВНУ. Усё ж мы даём,

напэўна, грунтоўныя веды таму, хто іх жадае набыць... Так, дыпламы вашы — аднолькавыя, а вось рэйтынгі — розныя. І любы працанаймальнік вызначыць гэта на першых хвілінах суб'яседавання... За гады навучання мы фарміруем лад вашага мыслення, уменне генерыраваць ідэі. І пераважная большасць выпускнікоў — нестандартныя асобы. А што пішуць з памылкамі... Бывае, і прарэктары пішуць гэтак жа.

— Ці плануецца больш дынамічнае развіццё бесправедных падключэнняў Wi-Fi ва ўніверсітэце і інтэрнатах?

— Справа ў тым, што заканадаўства забараняе ананімны доступ да Інтэрнэту. Патрэбна аўтарызацыя. Цяпер дзейнічаюць электронныя студэнцкія білеты (яны ж — і пропускі), зробім, напэўна, каб на падставе іх вам выдаваўся код для доступу ў Wi-Fi. Што да інтэрнатаў, дык да іх трэба падводзіць аптычную лінію, а гэта будзе каштаваць недзе 200 мільёнаў рублёў. Можна чакаць, калі ўніверсітэт знойдзе гэтыя грошы, а можна ўсё арганізаваць самім, стварыўшы прыватную сетку.

— Калі ў мяне першая адукацыя атрымана ў каледжы (педагог гісторыі і тэорыі музыкі), а другая — на кафедры этналогіі і фальклору наша-

га ўніверсітэта, мяне могуць размеркаваць па першай адукацыі, скажам, у ДШМ?

— Вас туды і размяркуюць. Бо сёння, на жаль, няма ў штатных раскладах устаноў культуры пасады спецыялістаў па фальклору. А ў школе вы зможаце весці гурток народнай музыкі.

— Ці будзе арганізавана ва ўніверсітэце ваенная кафедра?

— Не, не будзе.

— Мы вучымся ў першую змену, заняткі пачынаюцца а восьмай раніцы. А можна пачынаць хаця б у 9.30? І ці можна перанесці ранішнія суботнія лекцыі на іншыя дні?

— Пытанні звязаны з фарміраваннем нашага раскладу. Пры сённяшняй колькасці аўдыторных гадзін мы не можам сабе дазволіць рэалізаваць вашы прапановы: не хопіць аўдыторнага фонду. Але вядзем работу па падрыхтоўцы матэрыялаў для самастойнай працы студэнтаў (навучальна-метадычныя комплексы, электронныя рэсурсы, формы тэсціравання), каб вы зайшлі на старонку вашага выкладчыка і выканалі ягоня заданні. Пры гэтым скароціцца частка аўдыторных гадзін. Тады можна будзе змяніць графік навучальнага працэсу.

— Наша мара — пабудаваць універсітэт мары. А ў вас якая мара?

— Гэтка ж. Хачу, каб называлі нас не "Кульком", а беларускім Гарвардам...

K

Рэйтынг ідэй з Украіны, Сербіі і Латвіі

Слаўтасці з іншага ракурсу

Летась адзін з беларускіх мабільных апэратараў сувязі ладзіў арыгінальную бясплатную экскурсію, маршрут якіх стаў для многіх гараджан сапраўдным сюрпрызам. Нашы ўсходнія суседзі пайшлі далей. Так, намаганнямі Цэнтра культурнага менеджменту ў шэрагу гарадоў Украіны былі створаны альтэрнатыўныя мастацкія даведнікі. Больш за год працягвалася праца над праектам. У выніку прадстаўлена сем даведнікаў з Кіева, Львова, Івана-Франкоўска, Херсона, Харкава, Адэсы і Данецка.

Кастусь АНТАНОВІЧ

Кожны праект мастацкага даведніка — унікальны, бо для кожнага горада распрацоўвалася свая канцэпцыя. Альтэрнатыўныя даведнікі адлюстроўваюць гарадскую прастору па-рознаму: праз гістарычныя і сучасныя гарадскія краявіды, мастацкія творы, праз тэксты і візуальныя вобразы, а таксама праз віртуальныя старонкі.

Да працы над даведнікам было вырашана далучыць вядомых асоб — пісьменнікаў, паэтаў, фотамастакоў і творцаў, якія ведаюць свой горад так, як яго не заўсёды паказваюць прыездным экскурсаводы з турфірмаў. Да многіх праектаў таксама далучылася нямала гараджан, якія падавалі ідэі, дзяліліся фотаздымкамі або расповедамі пра цікавыя мясціны і яркіх людзей.

Існуе альтэрнатыўны гід і па Бялградзе — гэты праект фінансуецца Дэпартаментам культуры сербскай сталіцы. Дзякуючы праекту можна, да прыкладу, правесці дзень як студэнт аднаго з факультэтаў Бялградскага ўніверсітэта. Акрамя таго, праграма экскурсіі можа быць складзена па запытах турыста.

Разумеюць, што неабходна ламаць стэрэатыпы ў адлюстраванні гарадской культуры, і ў Рызе. Для гэтага сапраўдныя "інсайдэры" Рыгі, мастакі, архітэктары, журналісты і фатографы, якія любяць свой горад і гатовы падзяліцца яго сакрэтамі, стварылі інтэрнэт-даведнік "Another Travel Guide", які зусім нядаўна займеў друкаваны варыянт.

Альтэрнатыўныя гіды па Бялградзе (у вэб-версіі) і па ўкраінскіх гарадах (буклеты).

K



Новай з'явай у развіцці музейнай справы ў Савецкай Беларусі было ўзнікненне музеяў, прысвечаных палітычнай гісторыі. Акрамя прапаганды камуністычнай ідэалогіі, падобныя ўстановы выконвалі функцыю важных цэнтраў па выяўленні і вывучэнні першакрыніц па гісторыі рэвалюцыйнага руху.

Першы такі музей у БССР быў створаны ў 1923 г. у Мінску ў доме па вуліцы Савецкай, дзе адбыўся I З'езд РСДРП. Ёсць фрагментарныя звесткі пра існаванне ў сярэдзіне 1920-х у Мінску ў Доме камуністычнай асветы яшчэ аднаго музея палітычнай гісторыі — Музея Таварыства паліткатаржан і ссыльных перасяленцаў.

Галоўны музей палітычнай гісторыі рэспублікі — Музей рэвалюцыі БССР — урачыста адкрыўся 2 мая 1926 г. у Мінску ў прыстасаваным двухпавярховым будынку па вуліцы Урыцкага. Экспазіцыя будавалася па ўзоры Цэнтральнага музея рэвалюцыі ў Маскве і ўключала копіі матэрыялаў па рэвалюцыйным руху ў Расіі — ад дзекабрыстаў да пачатку сацыялістычнага будаўніцтва: партрэты, карціны, фота, газеты, улеткі, кнігі, рукапісы. Але быў таксама беларускі аддзел, які меў арыгінальныя дакументы па дзейнасці паўстанцаў 1863 г., народнікаў, Бунда...

Другая палова 1920-х стала перыядам актыўнага росту музея: ішло назаванне фондавых матэрыялаў, пашырэнне прапагандыскай работы. Звернемся да лічбаў. З 1926-га па 1931 г. колькасць фондавых калекцый павялічылася амаль удвая і дасягнула 8 000 дакументаў, фотаздымкаў, друкаваных матэрыялаў. Калі ў 1926-м музей наведвала ў сярэднім 800 чалавек у месяц, то ў 1930 г. — ужо больш за дзве тысячы.

У 1931 г. з'явілася Палажэнне аб Музеі рэвалюцыі БССР, дзе былі вызначаны структура апошняга, сістэма кіраўніцтва і фінансавання. З гэтага часу

Забыты Няпростыя варункі адной установы на паперы...



Раздзел экспазіцыі, прысвечаны Леніну. 1926 г.

музей налічваў чатыры сектары: масавай работы, навукова-музейны, архіўна-бібліятэчны, арганізацыйна-адміністратыўны. Адміністрацыя складалася з дырэктара, намесніка па навукова-музейнай частцы, загадчыка адміністрацыйна-гаспадарчай часткі і сакратара. Першым дырэктарам Музея рэвалюцыі БССР стаў вядомы дзеяч Бунда, загадчык Гістпарта Самуіл Агурскі. За кароткі п'ятнаццацігадовы перыяд існавання ўстановы пераемнікамі Агурскага на гэтай пасадзе былі Мікалай Шапалаў, Іосіф Раманчук, Леон Майзель, Мікалай Кушнераў, Арцём Данільчык, Мікалай Гракаў, Гдаль Сікальскі. Самастойнасць дырэктара абмяжоўвалася Грамадскім саветам музея, які склаўся з прадстаўнікоў ЦК КП(б)Б, Інстытута гісторыі партыі, Акадэміі навук, Цэнтральнага бюро крэдытаўства, Наркамасветы, Дзяржаўнага палітычнага ўпраўлення, Цэнтральнага архіўнага кіраўніцтва, рэдакцыі газеты "Звязда", Цэнтральнага савета прафсаюзаў, а таксама рабочых з трох найбуйнейшых прадпрыемстваў горада.

На працягу 1930-х Музей рэвалюцыі БССР перыядычна падпадаў пад жорсткую крытыку вышэйшага рэспубліканскага кіраўніцтва. Найперш — за экспазіцыйны паказ гістарычных падзей, які навуковыя супрацоўнікі не паспявалі падладжваць пад змены палітычнай кан'юнктуры. Напрыклад, у верасні 1931 г. прэзідыум ЦВК БССР на сваім пасяджэнні прыйшоў да высновы, што галоўным недахопам у рабоце музея з'яўляецца "...

недастатковае выяўленне ролі бальшавізму і гісторыі класовай барацьбы на Беларусі, абмежаванасць экспазіцыі музея перыядам Грамадзянскай вайны і амаль поўная адсутнасць матэрыялаў перыяду сацыялістычнага будаўніцтва". На тым жа пасяджэнні было вырашана сцягам 1932-га правесці рэарганізацыю ўсёй экспазіцыі, пасля чаго адтуль зніклі згадкі пра існаванне неабальшавіцкіх палітычных партый.



Раздзел экспазіцыі, прысвечаны К.Каліноўскаму. 1926 г.

У 1935 г. музей наведвала камісія з Інстытута гісторыі партыі, якая выявіла "шэраг палітычных памылак, фальсіфікацыю матэрыялаў у экспазіцыі, неапрацаванасць архіўных дакументаў". "Палітычнымі памылкамі і фальсіфікацыямі" члены камісіі назвалі экспанаванне партрэта і асабістых рэчаў рэпрэсаванага да таго часу вядомага савецкага военачальніка Г.Д. Гая, групавога фотаздымка са сцягам на другім плане з надпісам "Бунд",

партрэта гісторыка партыі У.І. Неўскага, абвінавачанага ў трацкізме.

Вынікі работы камісіі каштавалі жыцця некалькім супрацоўнікам музея. Увосень 1935 г. па абвінавачанні ў трацкізме былі арыштаваны і асуджаны, адпаведна, да пяці і трох гадоў праўча-працоўных лагераў, дырэктар А.А. Данільчык і навуковы супрацоўнік М.Ф. Кійко, якія загінулі ў няволі. Пазней на розныя тэрміны пакарання як ворагі народа былі асуджаны дырэктары І.Раманчук і Г.Сікальскі. Палітычныя памылкі пад час правядзення экскурсій каштавалі трох з паловай гадоў лагераў навуковаму супрацоўніку С.Розінай.

У другой палове 1930-х Музей рэвалюцыі БССР канчаткова страціў сваё значэнне як цэнтр вывучэння і папулярнага палітычнай гісторыі Беларусі. Улетку 1939 г. яго перавярнулі ў адзін з будынкаў Акадэміі навук БССР — у непрыстасаванае для музейных патрэб памяшканне. Там была разгорнута экспазіцыя, структураваная па раздзелах "Кароткага курса УсеКП(б)". У акадэмічным будынку музей спыніў сваё існаванне ў чэрвені 1941-га.

У пасляваенны час кіраўніцтва БССР не рабіла ніякіх захадаў па аднаўленні Музея рэвалюцыі. Перад ім паўстала больш важная задача — мемарыялізацыя музейнымі сродкамі падзей вайны, якія пакінулі ў масавай свядомасці беларусаў значна большы след, чым далёкая героіка Кастрычніка. Відаць, з гэтай жа прычыны ў Мінску ніколі не з'явіўся філіял Цэнтральнага музея У.І. Леніна, нягледзячы на тое, што работа па яго стварэнні вялася Інстытутам гісторыі партыі пры ЦК КПБ з канца 1970-х гг. Рашэнне бюро ЦК КПБ аб стварэнні яшчэ аднаго музея палітычнай гісторыі — Музея гісторыі Камуністычнай партыі Беларусі — таксама засталася на паперы. Яно было прынята ў 1988-м, калі дзьмулі ўжо іншыя палітычныя вятры...

Аляксандр ГУЖАЛОЎСкі,
доктар гістарычных навук,
прафесар

Артэфакты



Віншую з днём анёла!

Гродзенскі музей рэлігіі адкрыў выстаўку "Вестачкі да свята", прысвечаную віншавальным паштоўкам. Самыя старыя з іх — канца XIX стагоддзя — распавядаюць пра Каляды і дні анёла, а савецкія — пра святы 8 Сакавіка і 23 лютага.

Адкрывала выстаўку невялікае прадстаўленне, пад час якога малечы расказвалі пра самыя розныя святы, а хлопчык у вопратцы старога паштальёна разнасіў адрасатам паштоўкі.



Вось што зазначыла з нагоды падзеі старшы навуковы супрацоўнік Музея рэлігіі Таццяна Вараб'ёва:

— Паштоўкі, прадстаўленыя на выстаўцы, адпраўлялі нашы прабабулі і прадзядулі з віншаваннямі на Каляды і на Вялікдзень, на дзень анёла або на дзень нараджэння. У савецкі час мы, жыхары Беларусі, пачалі святкаваць трохі іншыя даты, бо рэлігія ў той час не віталася...

Па словах спадарыні Вараб'ёвай, у экспазіцыі прадстаўлены паштоўкі не толькі з музейных фондаў, але і з асабістых калекцый Януша Парулса і Яна Лялевіча.

Сяргей АПАНОВІЧ
Гродна

Візіт

Лёс Катажыны

Музей "Замкавы комплекс "Мір" працягвае традыцыю сустрэч з родзічамі колішніх уладальнікаў фартэцыі Святаполк-Мірскіх. Гэта дазваляе даведацца пра "белыя плямы" ў гісторыі роду, выявіць новыя дакументальныя матэрыялы і фотаздымкі.

Так, зусім нядаўна Мірскі замак наведаў Антоній Беліна-Бразоўскі, пляменнік апошніх яго ўладальнікаў. Ён разам з жонкай Евай пабываў у Беларусі ўпершыню. За тры дні знаходжання ў нашай краіне госці завіталі ў Мінск, Нясвіж, Навагрудак, пазнаёміліся з гісторыяй будаўніцтва Мірскага замка, ацанілі маштаб яго рэстаўрацыі, падрабязна вывучылі генеалагічнае дрэва Святаполк-Мірскіх. Прадстаўнікі славуэтага роду зацікавіліся лёсам князя Міхаіла, яго братаў ды іншых сваякоў. У сваю чаргу, яны расказалі пра цётку Катажыну, у прыватнасці, перадалі ўспаміны маці Антонія пра сваю сястру.

Лёс гэтай жанчыны быў цяжкі, хоць першапачаткова нічо-

га не прадвешчала кепскага: шчаслівае дзяцінства ў доме бацькоў, удалы шлюб і пераезд у дом мужа... А потым — круты паварот лёсу: арышт, высылка ў Сібір... Катажына была чацвёртым дзіцем з сем'і Канстанціна і Ірэны Бнінскіх. Нарадзілася ў 1916-м, у 22 гады выйшла замуж за Аляксандра Дзмітрыевіча Святаполк-Мірскага, пляменніка князя Міхаіла. Муж і жонка пасяліліся ў маёнтку "Замір'е", але жыць разам доўга і шчасліва не атрымалася. Праз некалькі месяцаў адбылася змена ўлады. Аляксандр як "сацыяльна небяспечны элемент" быў адпраўлены ў турму. Яго чакала высылка ў Сібір. З немаўляткам на руках, разам з сястрой Тэрэзай і стрыечнымі братамі туды ж была саслана і яго жонка Катажына...

У час сустрэчы з дырэктарам Замкавага комплексу Вольгай Папко Антоній Беліна-Бразоўскі перадаў у архіў музея вясельны фотаздымак цёткі Катажыны Святаполк-Мірскай.

Вольга КАЛАСОЎСКАЯ,
навуковы супрацоўнік музея
"Замкавы комплекс "Мір".

(Працяг. Пачатак у №№ 8, 10)



Луіс Маер са статуэткай "Оскар".

Мабыць, самы гучны скандал, які ўвайшоў у кіналетпіс Галівуда, быў звязаны з узаемаадносінамі паміж Маерам і суперзоркай 1920-х гадоў Джонам Гілбертам. Гэтая драматычная гісторыя характарызуе Маера як чалавека, які ніколі і нікому не дараваў нанесенай яму крыўды, нават калі сам не меў рацыю. Джон Гілберт трапіў на студию "MGM" у год яе нараджэння — у 1924-м — і адразу стаў вядучым акцёрам. Фільмы з ягоным удзелам — "Яго час", "Той, хто атрымае аплявуху", "Вялікі парад" — карысталіся шырокай папулярнасцю і прынеслі студыі вялікі даход. Што і казаць, Маер забяспечыў Гілберту казначнае жыццё, купляючы для яго шыкоўныя аўтамабілі "ролс-ройс" і дапамагаючы яму ва ўладкаванні парку апельсінавых дрэў, сярод якіх жылі-не тужылі коні і сабакі, коткі і папугаі. Сам акцёр-гаспадар быў вялікі кніжнік, нікому не адмаўляў у грошах, займаўся дабрачыннасцю, падносіў каштоўныя падарункі каханым жанчынам...

Барыс КРЭПАК

"Вялікі і жахлівы" першы прадзюсар "залатога веку" Галівуда

L.B. Народжаны ў Мінску

У фільме "Багема" ён іграў разам з чароўнай Грэтай Гарба, якая не ўстаяла перад талентам і прыгажосцю маладога акцёра. У іх пачаўся бурны раман. Справа ішла да вяселля, якое было запланавана на верасень 1926 года. Але пад вянец упартая, незалежная зды непрадказальная Грэта не прыйшла! Перадумала выходзіць замуж. І тады разлаваны ды зняважаны Джон тут жа, прылюдна, прыняў добрую дозу віскі. А Луіс Маер раптам гучна, каб усе пачулі, сказаў яму: "Слухай, Джон, навошта табе жаніцца з гэтай распусніцай? Яна ж з тых, каго можна ў любы час спакусіць і тут жа забыць!.." Праз імгненне ад удару Гілберта разбітыя акуляры Маера валяліся на падлозе. "Не смей так пра яе гаварыць!" — закрычаў ашалелы ад лютасці Джон і стаў моцна біць боса галавой аб сценку. Маера ад яшчэ большых, непрыемнасцей паспелі выратаваць ахоўнікі. Гэта адзіны ў гісторыі Галівуда выпадак, калі "пры народзе" так абышоўся з кінамагнатам яго падначалены.

Калі Маер трошкі прыйшоў у сябе, то ціха сказаў Гілберту: "Ты, Джон, даўно ходзіш па краі. Лічы, што сёння ты падпісаў сабе смяротны вырак. Я знішчу цябе, нягледзячы на тваю славу. І няхай гэта будзе мне каштаваць мільён долараў... Ты нябожчык, Джон..." У адказ: "Ды пайшоў ты..." Іншая версія — больш мяккая: "Джон, твой хамскі ўчынак абыдзецца мне ў мільён долараў, але я зраблю цябе беспрацоўным". Праўда, сама Грэта Гарба, хаця і не прысутнічала пры гэтым, у сваіх успамінах трошкі інакш распавядае фінал гэтай гісторыі. Кажы, што Маер наогул нічога славесна не адказаў Гілберту, калі той яго ударыў па шчаці (!), але так паглядзеў на яго, што ўсе зразумелі: кінакар'еры Гілберта хутка прыйдзе канец.

Апошні фільм Гілберта, зняты ў Луіса Маера на MGM, называўся "Каралева Хрысціна", дзе Джон сыграў разам з Грэтай Гарба. Што было потым у акцёра? Бар'еры з боку Маера, запоі, няўдачы ў гукавым кіно, якое прыйшло на змену нямому, пастаянным хваробы сэрца... А чорны цень Маера, што б там ні было, заўсёды быў побач. Так, пасля першага сардэчнага прыступу Гілберта Маер перлюдна адказаў: "Лепш бы яму памрыць адразу..."

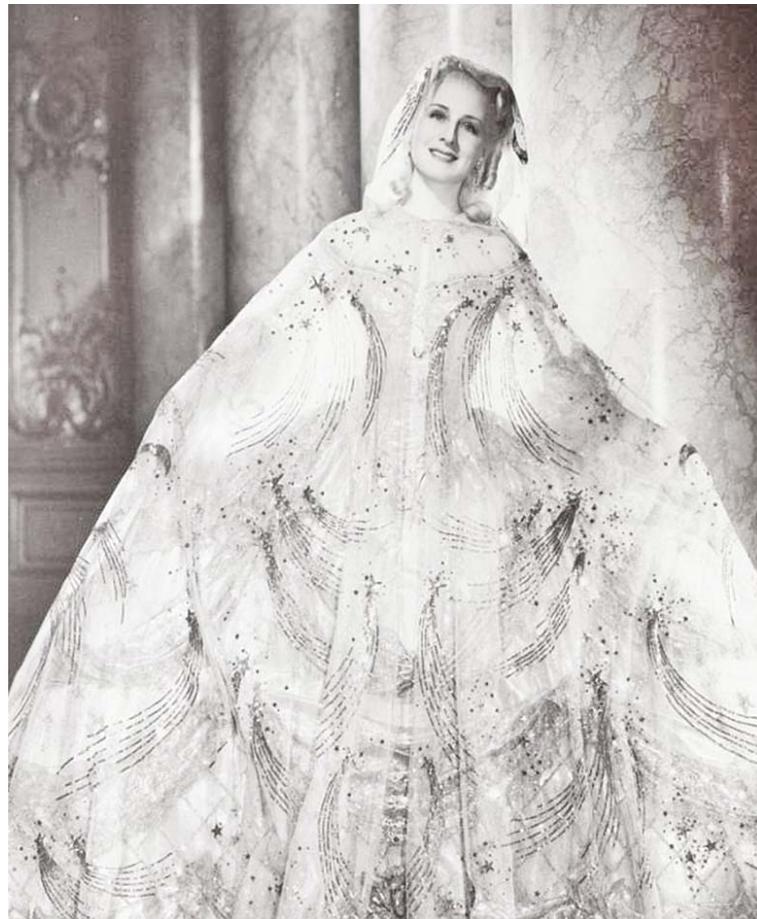
Гілберт яшчэ некалькі гадоў сяк-так працягваў работу ў кіно, пісаў аповяданні, сустракаўся з жанчынамі (у яго ў жыцці было чатыры афіцыйныя жонкі і дзясяткі палюбоўніц), але ўся слава, што суправяджала на кінастудыі "MGM" у дваццаціх, засталася ў мінулым. Апошняе яго вялікае каханне — гэта Марлен Дзітрых, якая таксама кахала артыста ды імкнулася выраставаць яго і ад п'янства, і ад іншых хвароб, але з гэтага нічога не атры-

малася. На пачатку 1936-га акцёр памёр у сне, прыняўшы дозу снатворнага, змяшанага з віскі. Яму было 38 гадоў... У савецкім пракаце стужак з яго удзелам, наколькі я ведаю, не круцілі...

Дарэчы, пра шведку Гарба. Яе першы кантракт у 1926-м быў заключаны менавіта з Луісам Маерам. Да гэтага яна знялася ў нямым фільме Марыца Стылера "Сага пра Ёсту Берлінг". Прэм'еру карціны ў Стакгольме пабачыў Маер, сустрэўся з актрысай — і запрасіў яе прапрацаваць на яго кінастудыі. Вось так яна прыехала ў ЗША, дзе яе практычна ніхто не ведаў. Зразумела, права выбару той або іншай ролі не было, як і ва ўсіх іншых акцёраў, і яна вымушана была некалькі гадоў іграць спакусніц, так бы мовіць, "шукаць сябе, сапраўднаму, у прафесіі". Тым не менш, фільмы з яе ўдзелам карысталіся поспехам: "Уладарка каханна", "Дзікія архідзі", "Адзіны стандарт", "Раман", "Натхненне". Потым была карціна "Сюзан Ленак: падзенне і ўзлёт", дзе яна здымалася з Кларкам Гейблам, акцёрам, якога цягнуць не магла. І спробы Маера іх прымерыць не мелі поспеху. А сябе як вялікую актрысу Гарба знайшла ў стужках "Мата Хары", "Анна Карэніна", "Гранд-гэтэль", "Дама з камеліямі", "Марыя Валеўская" і ў апошнім сваім фільме, 1941 года, — "Духаблічная жанчына".

Луіс Маер вельмі яе цаніў, зрабіў ёй новы кантракт на выключнае права выбіраць сабе любыя ролі ды любых партнёраў, і не звяртаў увагу на тое, што Гарба мела скандальныя любоўныя сувязі, пра якія шырокае грамадства шаптала па ўсіх кутах. Галоўнай дэяй Маера была таленавітая ігра актрысы, любоў публікі і адсюль — бясконцы паток глядачоў. Пасля вайны яна з Луісам Маерам ужо не супрацоўнічала, бо наогул перастала здымацца ў кіно. Хаця, па чутках, менавіта Маер угаварыў яе прыняць у 1951-м грамадзянства ЗША. Жыла яна ў шыкоўных апартаментах у Нью-Ёрку, зусім адна, без сяброў і мужчын, адзіным шчасцем для яе былі прагулкі па горадзе. Свайго амерыканскага "бацьку" Луіса Маера яна перажыла на 33 гады і памерла 15 красавіка 1990-га...

Уласна кажучы, Луіс Маер трымаў пад кантролем усе працэсы стварэння фільмаў і ўнікаў у кожны з іх. У яго было беспамылковае чуццё на густ публікі. Мо таму кінакампанія "MGM" з 1924-га па 1942 год па пракаце была безагаворачным лідарам усёй галівудскай кінапра-



Мініца Корпус у стужцы "Вялікі вальс".

дукцыі. Не горш разбіраўся Маер і ў людзях: увесь персанал — ад "зорак" да аператару, мастакоў, асвятляльнікаў — падбіраў сам. Кэтрын Хепбёрн казала: "...Студыя "MGM" нагадвала школу, дзе няма выпускнога класа. Плацілі там мала, але затое мы былі абаронены..."

Кампанія была падобна на сям'ю, члены якой падпарадкоўваліся "тату Л.Б.", аднак жылі камфортна: студыя вырашала любыя праблемы. Гэты "сямейны каларыт" Маер заўсёды любіў падкрэсліваць ва ўрачыстых выступленнях. Сваім шараговым работнікам ён казаў: "Кантракт вам не патрэбны, пакуль я тут, усе мы — сям'я MGM", а "зоркам", атрымліваючы асалоду, у вочы казаў: "Гэта я вас стварыў!"

Акрамя таго, Маер як прадзюсар з'яўляўся прыхільнікам увядзення "хэпі-энду" ў свае фільмы, незалежна ад таго, як было, напрыклад, у літаратурным сцэнарыі або ў рамане, па якім здымаецца карціна. Так здарылася з кнігай Томаса Гардзі "Тэс з роду Д'Эрбервіяў". Марна рэжысёр Маршал Нэйлан спасылаўся на крыніцу, на заканамернае развіццё сюжэта, вобразаў і нават на здаровы энс — кіраўнік фірмы "MGM" быў няўмольны. Тады Нэйлан патрабаваў, каб слова было дадзена гляда-

чам. І на адным праглядзе паказалі гэты фільм... з двума фіналамі. Гледчы, натуральна, аддалі перавагу стужцы з трагічным завяршэннем. Але Маер усё ж дамогся таго, каб у пракат паступілі два варыянты карціны: няхай уладальнікі кінатэатраў самі выбіраюць копію з тым або іншым фіналам. Томас Гардзі абурываўся, падаў пратэст, але Маер у адказ толькі ўхмыльнуўся...

Так, у Маера былі дзіўныя слабасці: любіў "хэпі-энды" і музычныя фільмы. За пяць гадоў, пачынаючы з 1934-га, ягоная фірма паставіла дзесяць такіх лёгкіх і яскравых стужак, лепшыя з якіх ("Вясёлая ўдава", "Роз-Мары", "Светлячок", "Майскія дні") выклікалі вялікае мноства перайманняў. А яшчэ цудоўны "Вялікі вальс" (рэжысёр — Жульен Дзювіё), які ў савецкім пракаце меў каласальны поспех. Да гэтага часу памятаю: гукі пастуховага ражка, цокат капытоў каня, шчабятанне птушак, ігра на губным гармоніку, навістанне Штрауса, спяванне Карлы Донэр — усё гэта злівалася ў мелодыю штраусаўскага вальса, які чароўна адлюстравы і прывабнасць ранку, і пранізаны сонечнымі прамянямі лес, і чароўнасць першага каханна (эпізод стварэння вальса "Казкі Венскага лесу")...

Маер адразу ж пасля заканчэння Другой сусветнай вайны "стварыў" для кінаэкрана і вялікага спевака Марыя Ланца. 27 жніўня 1947 года ягоны голас ён упершыню паслухаў у час канцэрта ў суправаджэнні аркестра Юджына Армандзі. Гэты канцэрт і вызначыў выбар Ланца на карысць кар'еры кінаакцёра ды канцэртнага выканаўцы. Але, па вялікім рахунку, у той вечар оперная сцэна страціла тэнара, голас якога мог стаць сенсацыяй стагоддзя...

Карацей, Ланца пасля дэмабілізацыі з арміі марыў трапіць на кінаэкран у якасці драматычнага артыста, які п'яе, але ніхто з прадзюсараў ды рэжысёраў не рызыкнуў запрасіць яго на здымачную пляцоўку, бо гэты італьянец, хаця і з дзіўным голасам, быў вельмі... тоўсты і далёка не "кінагенічны". І толькі прарозорлівец Маер адразу зразумеў: гэты душа-хлопец можа прынесці яго кінакампаніі добры барыш! Але для гэтага ён прымусяў Марыя сесці на вельмі строгую дыету, цалкам адмовіцца ад любімых макаронаў ды страў італьянскай кухні, са спецыяльным трэнерам актыўна заняцца спортам і скінуць вагу мінімум на 15 фунтаў. А той скінуў аж 25 фунтаў!

З гонарам вытрымаўшы ўсе іспыты, Ланца атрымаў сямігадовы кантракт з Маерам, згодна з якім MGM павінна была выплачваць яму 10 тысяч долараў прэмii і па 750 "зялёных" у тыдзень на працягу шасці месяцаў, пакуль будзе весціся работа па падрыхтоўцы да здымак. У гэтыя паўгода, па пагадненні з Маерам, Ланца мог рабіць тое, што хацеў: даваць канцэрты, выступаць на радыё, запісваць песні, але ні ў якім разе не павінен быў страціць фізічнай формы. Потым ён мусіць зняцца ў сваёй першай стужцы, за якую атрымае ганарар у 15 тысяч "баксаў". І калі карціна будзе мець поспех, то ганарар за яго наступны фільм будзе ўзятая да 25 тысяч долараў. У той час гэта былі вялікія грошы. Але Маер ведаў, што яго кінакампанія з Ланца дакладна не прайграе...

Так і здарылася. Першыя карціны — "Паўночны пацалунак" і "Улюбёнец Новага Арлеана" — мелі каласальны поспех. Муслім Магамаеў так пісаў пра апошні фільм: "Ён падарыў свету дзіўныя музычныя нумары: фрагменты з опер, раманы і песні, створаныя на вершы Сэмі Кана кампазітарам Нікола-сам Бродскім, які быў творца блізка да Ланца: іхні дыялог адбываўся на адной сардэчнай струне. Тэмперамент, пшчотная лірыка, нястрыманая экспрэсія... Гэта іх яднала, і перш за ўсё менавіта гэтыя якасці адлюстраваліся ў галоўнай песні фільма "Be my love!", якая ўста, асмелюся сказаць, шлягерам усіх часоў..."

Потым былі фільмы "Таму што ты мая", "Вялікі Каруза" (у СССР меў каласальны поспех), "Прынц-студэнт", "Серэнада", "Сем узгоркаў Рыма", "Сэрэнада вялікага каханна" — усе пад крылом MGM. Марыя Ланца пражыў усяго 38 гадоў і памёр ад інфаркту 7 кастрычніка 1959-га, праз два гады пасля смерці свайго кінапекуна Луіса Маера. Але, у адрозненне ад апошняга, Ланца кожны дзень пражываў так, быццам бы ён быў першы і апошні ў жыцці. І спяваў гэтак жа. Шчодры і ласкавы, вясёлы і трагічна журботны "сонечны хлопец з Філадэльфіі", "амерыканскі Каруза", італьянец з драматычным тэнарам аksamітавага тэмбра Марыя Ланца да канца жыцця быў заўсёды ўдзячны Луісу Маеру за тое, што той стварыў яго як кіназорку і адкрыў яму дзверы ў вялікі сусветны кінематограф...

Што яшчэ вядома пра мінчаніна з галівудскай біяграфіяй — Луіса Маера? Пра гэта — у наступных тэмах "К".

МУЗЕЙ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 327 45 62.

Экспазіцыі:

- Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст.
- Мастацтва Беларусі XIX — пач. XX стст.
- Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст.
- Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст.
- Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.
- Выстаўкі:
- "Слуцкія паясы" (са збору Львоўскага гістарычнага музея) — да 18 красавіка.
- Творы старажытнару-скага ліцавога шыцця "Жывапіс іголкай" — да 25 мая.
- Жывапіс Канстанціна Качана і Уладзіміра Кожуха — да 28 красавіка.
- Выстаўка аднаго твора (габелен "Маці-Айчына" Аляксандра Кішчанкі і Ангеліны Бельцоковай) — да 14 красавіка.

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь:

МУЗЕЙ
"ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ.
КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА
І-Й ПАЛОВЫ XIX ст."

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: 327 88 78.

- Пастаянныя экспазіцыі: "Парадныя залы", "Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча", "Сядзібы партрэт XVII — сяр. XIX стст."

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА
НАРОДНАГА МАСТАЦТВА
Ў В. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён.
Тэл.: 507 44 68.

- Пастаянныя экспазіцыі.

МУЗЕЙ В.К. БЯЛІНЦАГА-
БІРУЛІ Ў Г. МАГЛЁВЕ

г. Магілёў, вул. Ленінская, 37.
Тэл.: (8-0222) 22 48 87.

- Экспазіцыя "Культура 1-й пал. XIX ст."

НАЦЫЯНАЛЬНЫ
ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 327 43 22.

Экспазіцыі:

- "Старажытная Беларусь".
- "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
- "Банк БелВЭБ: новае жыццё нацыянальных скарбаў".
- Выстаўкі:
- Выстаўка "Юсіф Гашкевіч — дыпламат, вучоны-арыенталіст (да 200-годдзя з дня нараджэння)" — да 25 мая.
- Выстаўка графікі беларускіх мастакоў 1920 — 1930-х этнаграфічнай тэматыкі са збору музея "І рай і боль на Песеннай зямлі..." — да 20 красавіка.
- ДОМ-МУЗЕЙ І З'ЕЗДА РСДРП
- г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а.
Тэл.: 290 68 47.
- Пастаянныя экспазіцыі.
- Выстаўка "Гісторыя ў кашалку".

НАЦЫЯНАЛЬНЫ
ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ
МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК
"НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19. Тэл.: (8-01770) 2 06 60, 2 06 02; +37529 551 80 51, +37529 190 31 49.

Палацавы ансамбль:

- Пастаянныя экспазіцыі.

Выстаўкі:

- Выстаўка мікрамініяцюр "Рускі ляўша" — да 10 красавіка.
- Выстаўка "Таварыства перасоўных мастацкіх выставак. XXI стагоддзе" (Санкт-Пецярбург)
- "Жывапіс. Скульптура. Графіка" — да 25 красавіка.

Інфармацыйна-касавы
ЦЭНТР:

- Выстаўка фота Галіны Ламака "Паміж мінулым і будучым" — да 30 красавіка.

Ратуша:

Пастаянныя экспазіцыі.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС
"МІР"

г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць.
Тэл.: (8-01596) 2 82 91, (8-01596) 2 82 70.

- Пастаянныя экспазіцыі.
- Выстаўка фатаграфій "Мір стары — Мір новы".
- Выстаўка работ Л.Грышчука і М.Нуднова "Афарбаваныя ўражанні" — да 31

сакавіка.

Слановая зала

- Выстаўка з прыватнай калекцыі І.Сурмачэўскага "Дух часу і раскошы: мода і стыль 1820 — 1920-х гадоў" — да 31 мая.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-
МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ
ЯКУБА КОЛАСА

г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.

Экспазіцыя:

- "Якуб Колас. Жыццё і творчасць".
- Інтэрактыўная гульня "Таямніцы дома Песняра".
- Тэатралізаваныя экскурсіі па казках, апрацаваных Якубам Коласам для школьнікаў малодшага ўзросту.
- Акцыі:
- "Самы лепшы дзень" (Дзень нараджэння ў музеі).
- "У дзень вяселля — у музей!" (па папярэдняй дамоўленасці).
- Музейная творчая майстэрня (майстар-клас па вырабе цацак з салёнага цеста).

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ
МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Янкі Купалы, 4.
Тэл.: 327 78 66.

Экспазіцыя:

- Пастаянныя экспазіцыі "Шляхі" з праглядам роліка ў 3D-фармаце і інтэрактыўнай зонай для дзяцей "Хлопчык і лётчык", галаграфічным тэатрам.
- Інтэрактыўныя музейныя праграмы "У пошуках папарац-кветкі", "Вячоркі" для ўсіх катэгорыяў наведвальнікаў.
- Выстаўка:
- Выстаўка мастацкіх работ Марыны Эльшэвіч "Чароўнасць" — да 27 сакавіка.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ
МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ
АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 25а. Тэл.: 226 03 98.

Выстаўкі:

- Персанальная выстаўка Ю.Герасімовіча "Веснавыя матывы".
- Выстаўка "Вызваленне Беларусі: верасень 1943 — 1944 гг."

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА
МІНСКА

г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10.
Філіялы Музея гісторыі

горада Мінска:

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ
МІХАІЛА САВІЦКАГА

г. Мінск, пл.Свабоды, 15.
Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыі:

- "Мінск губернскай. Дваранскі побыт".
- "Мастак. Грамадзянін. Герой". Прывячана Герою Беларусі, народнаму мастаку Беларусі, ганароваму грамадзяніну г. Мінска Міхаілу Савіцкаму.
- Выстаўка:
- Персанальная выстаўка заслужанага мастака РФ Нікаса Сафронава — да 5 мая.

МІНСКАЯ ГАРАДСКАЯ
РАТУША

г. Мінск, пл.Свабоды, 2а.
Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыя:

- "Мінск у гістарычнай прасторы. Картаграфічны кабінет".
- ФЛІГЕЛЬ ЛОШЫЦКАГА
СЯДЗІБНА-ПАРКАВАГА
КОМПЛЕКСУ



г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 10. Тэл.: 285 18 86.

Экспазіцыя:

- "Кола часу" — прадметы гарадской і сялянскай культуры к. XIX — с. XX стст.
- ГАРАДСКАЯ МАСТАЦКАЯ
ГАЛЕРЭЯ ТВОРАЎ
Л.Д. ШЧАМЯЛЁВА



г. Мінск, пр-т Ракасоўскага, 49. Тэл.: 291 16 76.

Экспазіцыі:

- "Жыццёвы і творчы шлях народнага мастака Беларусі Л.Д. Шчамялёва".
- Выстаўка:
- Жывапіс Анатоля Скамарошчанкі — з 25 сакавіка па 18 красавіка.

ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-
ПАРКАВА АНСАМБЛЬ

г. Гомель, пл. Леніна, 4.
Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

Цэнтральная частка палаца

Выстаўкі:

- Выстаўка жывапісу Уладзіміра Савіча "Размова з уласным ценем, або Гульня з колерам" — з 15 сакавіка.
- "Каханай у падарунак" (экслюзіўныя аўтарскія ўпрыгожанні, адзенне, прадметы хатняга інтэр'ера ад беларускіх мастакоў і дызайнераў) —

да 31 сакавіка.

- Выстаўка тэракотавай керамікі народнага майстра-кераміста Мікалая Пушкарка "Жывыя рысы з добрым гумарам" — з 14 сакавіка.

- Выстаўка твораў сучасных мастакоў Гомеля "Прадчуванне вясны" — да 6 красавіка.

- Выстаўка "Графіка Валерыя Ляшкевіча" — да 6 красавіка.

- Выстаўка насякомых "Скульптура прыроды" — да 4 мая.

- Выстаўка твораў Ганны Сівіончык і Уладзіміра Кожуха "Адам + Ева" — да 16 сакавіка.

- Арт-праект "Парачкі" (фотаработы, прывячаныя Дню закаханых, на агароджы гомельскага парку) — да 31 сакавіка.

Экспазіцыі:

- "Культуравыя прадметы" ("Дамавая царква", паўночны рызаліт палаца).
- "Загадкавыя фантазіі мора" (грот палаца).
- Экспазіцыя, прывячана дзяржаўнаму дзеячу СССР А.Грамыку.

- "Чырвоная гасцеўня".

- "Зала ўрачыстых прыёмаў".

- Экспазіцыя адкрытага захавання археалагічнай калекцыі музея (цокаль паўднёвай галерэі).

- "Старажытная гісторыя Гомельшчыны" (археалагічная экспазіцыя).

Вежа палаца

Экспазіцыя:

- "Уладальнікі Гомельскага маёнтка Румянцавы і Паскевічы".

Выстаўкі:

- "Выдатнае і вечнае" (выстаўка літаратуры к. XIX — пач. XX стст. са збору князёў Паскевічаў).
- "Класікі беларускага мастацтва".
- Паўночнае крыло палаца
- Экспазіцыя:
- "Свет звяроў Гомельшчыны".

- Куток жывых экзатычных рэптылій.
- Зімовы сад
- Свет субтрапічных раслін і жывёл.
- Белая гасцеўня
- Канцэртная праграма "Шэдэўры нямецкага рамантызму" ў выкананні лаўрэата міжнароднага конкурсу Аляксея Афанасьева (віяланчэль) і Вольгі Запольскай (фартэпіяна) — 30 сакавіка а 17-й.
- Музычны салон запрашае на канцэрт "Новыя імёны прафесара

Л.С. Шаламенцавай"

- з удзелам лаўрэатаў міжнародных конкурсаў Аляксея Собаля, Вольгі Кармызавай, Андрэя Цяцерыча, Ксеніі Жангаравай, Марыі Токар — 10 красавіка а 19-й.

ГРОДЗЕНСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ
МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ РЭЛІГІ

г. Гродна, вул. Замкавая, 16.
Тэл.: (8-0152) 74 25 13.

Экспазіцыі:

- "Рэлігія і культура ў Беларусі" (ад старажытных часоў да XXI ст. — архаічныя вераванні, хрысціянскія канфесіі, іслам, іудаізм).
- "Эпоха. Час. Будынак" (гісторыя палаца, у якім размешчаны музей, сямейныя традыцыі і каштоўнасці XIX — пач. XX стст.).

Выстаўкі:

- "Вестачка да свята" (вішавальныя паштоўкі канца XIX — пачатку XX стагоддзя).
- "Гісторыя аднаго парахода" (прасы XVII — XX стст. з калекцыі А.Ярша).

ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ
МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СПАВЫ

г. Гомель, вул. Пушкіна, 5.
Тэл.: (8-0232) 77 60 60.

- Пастаянныя ваенна-гістарычная экспазіцыя.
- Пастаянныя выстаўкі тэхнікі на адкрытай пляцоўцы.

- Выстаўка "Спякотнымі дарогамі Афганістана", прывячана 25-годдзю вываду савецкіх войск з Афганістана.

- На тэрыторыі працуе пнеўматычныя цір.
- "Музей крыміналістыкі".

ЛІДСКІ ГІСТОРЫКА-
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ

г. Ліда, вул. Перамогі, 37а.
Тэл.: (8-0154) 53 22 44.

- Экспазіцыя "Прырода Лідчыны".
- Выстаўкі:
- "Вядзём пачатак свой ад Гедыміна..."
- "Прадметы побыту к. XIX — пач. XX стст."
- Выстаўка адной карціны "Партызаны".
- "Прывітанне, ранейшая Ліда!"
- "Музейна-вобразная зала "Хрушчоўка-60".
- Турыстычна-пазнаваўчая праграма "Праз вякі, праз стагоддзі" ў Лідскім замку.

ШТОТЫДНЁВАЯ

МАСАВА-ПАЛІТЫЧНАЯ
ГАЗЕТА

Выдаецца з кастрычніка 1991 года
Заснавальнік —
Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь
Рэгістрацыйнае пасведчэнне № 637,
выдадзена
Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь

Галоўны рэдактар —
Сяргей Сяргеевіч ТРАФІЛАЎ

Рэдакцыя

Рэдактары аддзелаў:

Канстанцін АНТАНОВІЧ,
Надзея БУНЦЭВІЧ,
Барыс КРЭПАК,
Яўген РАГІН,
Ілья СВІРЫН
Аглядальнік рэдакцыі:
Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ,
Спелкарэспандэнт:
Пётр ВАСІЛЕЎСКІ,
Алег КЛІМАЎ,
Вольга НАВІЦКАЯ
Загадчык аддзела фоталіюстрацый —
Юры ІВАНОЎ
Мастацкі рэдактар —
Наталля ОВАД
Карэктар —
Інга ЗЕЛЬГІС

Адрес рэдакцыі:

220013, Мінск,
пр. Незалежнасці, 77.
Пакоі 16-28, 94-98,
чацвёрты паверх.
Тэлефоны:
(017) 290 22 50,
(017) 286 07 97,
(017) 334 57 23
Тэлефон-факс:
(017) 334 57 41
Рэкламны аддзел:
тэл. (017) 334 57 41

www.kimpress.by

E-mail: kultura@tut.by

Аўтарскія рукапісы не рэцэнзуюцца і не вяртаюцца.

Аўтары допісаў у рэдакцыю паведамляюць сваё прозвішча, поўнае імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас.

Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі.

Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў.

*Матэрыялы на правах рэкламы.

"Культура", 2014.

Індэкс 63875, 638752
Рознічны кошт —
па дамоўленасці.

Наклад 6662
Падпісана ў друку
20.03.2014 у 19.00

Замова 1125
Дзяржаўнае прадпрыемства
"Выдавецтва "Беларускі Дом
друку". ЛП № 02330/0494179 ад
03.04.2009. пр. Незалежнасці, 79,
220013, Мінск.

Выдавец —
Рэдакцыйна-
выдавецкая ўстанова
"Культура і мастацтва"
220013, Мінск,
пр. Незалежнасці, 77.

Пакоі 16-28, 94-98,
чацвёрты паверх.

Прыёмная: (017) 290 22 50.
Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35

QR-код:



ТЭАТРЫ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ
ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1.
Тэл./факс: 334 11 56.

- 22 — "Яўгеній Анегін" П.Чайкоўскага. Пачатак а 12-й і а 19-й.
- 23 — "Бядэрка" (балет у 3-х дзеях) Л.Мінкуса.
- 23 — "Церам-Церамок" (опера ў 2-х дзеях) І.Польскага. Пачатак а 12-й.
- 25 — "Лятучы Галандзец" (опера ў 3-х дзеях) Р.Вагнера.
- 26 — Праект "Гісторыя оперы" (канцэрт "Залатыя старонкі беларускай оперы").
- 27, 28 — "Трое парсюкоў" (балет у 2-х дзеях) С.Кібіравай. Пачатак а 12-й.
- 27 — "Чароўная флейта" (опера ў 2-х дзеях) В.-А. Моцарта.
- 28 — "Рамэа і Джульета" (балет у 2-х дзеях) С.Пракоф'ева.

- 29 — "Кашэй Бессмяротны" (опера ў 1-й дзеі) М.Рымскага-Корсакава. Пачатак а 12-й і а 19-й.

- 29 — "Балеро" (балет-прывячэнне ў 1-й дзеі) М.Равэля. Пачатак а 19-й.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАД